

NEMZETI

MAGAZIN

25/09

2025/26-os évad

XIII/1. szám

OKTÓBERI
MŰSORRAL ÉS
PROGRAM-
AJÁNLÓVAL

CANDIDE

... avagy a radikális optimizmus

MAGYAR NÉPMESE HÁZA

Halász Józsi, Tizenkét varjú

VISSZATEKINTÉS

Jókai színháza, Kállai Nemzetije

NYITÓKÉP

KEZDÜNK

Az évad indulása a színházak legizgalmasabb időszakai. Ilyenkor hirtelen minden egyszerre van – elkezdődnek az új darabok próbái, zajlanak a repertoáron lévő előadások felújításai, felpörög a jegyértékesítés, a kommunikáció. Éppen ebben az időszakban kitarja kapuit a Nemzeti Színház: a Magyar dráma napjához igazodva a Nyílt napon Önök, kedves nézőink, betekinhetnek a kulisszák mögé, képet kaphatnak róla, miként születik egy-egy előadás, és kézbe vehetik az évad első magazinját is.

A középiskolában talán nem a kedvenc olvasmányok közé tartozik Voltaire regénye, a *Candide*, de a Nagyszínpadon készülő előadás különleges utazásra hívja a nézőket. (*Összeállításunk a 6–13. oldalakon.*) Tóth Augusztina tíz éve játssza a Mezei Mária-ról szóló önálló estjét, ennek kapcsán mesél a színpadon megformált elődjéhez fűződő kapcsolatáról, találkozásokról és élményekről. (*Portréinterjú a 14. oldaltól.*) Kit ünnepelt a közönség: a darabot vagy a szerzőt? Hogyan lehetett siker az is, ami bukás? A 200 éve született Jókai Mórról szóló cikkünkben kiderül. (*34. oldal.*) „Nem különösebben csinállok mást a színpadon, mint hogy ott vagyok” – nyilatkozta egykor a száz éve született Kállai Ferenc, aki zseniális alakítások sorával írta be magát a színháztörténetbe. (*Emlékező írásunk a 38. oldaltól.*)

És ha kíváncsiak, miként köszönt be az alföldi tanyavilágba a vilányáram és a színház, olvassák el Halász Margit *Petró-leum* című novelláját. (*46. oldal.*) Ha pedig a Nemzeti társulatával készülő *Úri muri, megazsiten!* című film forgatásába szeretnének belepillantani, azt is megtehetik. (*Képek a 44–45. oldalon.*)

Kedves Nézőink, várjuk Önöket előadásainkon, és addig is: jó olvasást!

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

6

38

14

34

6

Premier: Candide

„Műveljük kertünket! – ezzel a szállóigévé vált gondolatral zárja regényét Voltaire. Hányszor halljuk ezt a filozófiát a mindennapjainkban?! Kit érdekelnek a világ viharai? Ki foglalkozik a bajokkal? Globális felmelegedéssel? Mi csak műveljük saját kertünket! Csakhogy a világ maga vált egy nagy kertté.”
(Aleksandar Popovski)

14

Portré: Tóth Augusztia

„Az egyik legnagyobb mesterm, Taub János azt mondta, hogy hazudjuk az igazat, és minél jobban hazudjuk, annál igazabb az igaz. Másik két mesterm, Horvai István és Kapás Dezső pedig azt tanította, hogy ha nem vagy önazonos, akkor megette a fene az egészet.”

34

Jókai és a színház

Írt népszínművet, hazafias és bűndrámát, színpadra adaptálta páratlanul sikeres regényeit. Első színész nő feleségével a forradalom hozta össze, és színész nő volt második felesége is. Belülről ismerte a színház világát, regényeiben emléket állít a Nemzetinek is korának sztárírója, a kétszáz éve született Jókai.

38

Emlékezés Kállai Ferencre

„Abban az időben, amíg színpadra kerülök, vagy amíg színpadon vagyok, sőt már a reggeli ébredéstől kezdve az egész nap önvizsgálatra készítek. Annak elemzésére, hogy eléggé diszponált leszek-e annak a másik embernek az életét élni este 7-től 10-ig.”

NEMZETI magazin – a Nemzeti Színház ingyenes időszaki kiadványa • ISSN 3058-1206 • 2025. szeptember • XII. évfolyam 9. szám
| Főszerkesztő: Kornya István • A szerkesztő munkatársa: Görömbölyi László • Fotó: Eöri Szabó Zolt • Korrektúra: Lukácsy György
| Kiadó: Nemzeti Színház Nonprofit Zrt. • Felelős kiadó: Vidnyánszky Attila vezérigazgató • Médiaajánlat: 30/508-4711 | Nyomdai előkészítés: Inform-Line Stúdió | Nyomás: HTS-ART Nyomda | Megjelenik 6000 példányban | Lapzártá: 2025. szeptember 10.

20

Címlapon:
Bordás Roland, Sipos Ilka és Rácz József,
a *Candide* című előadás szereplői
| koncepció: Aleksandar Popovski
| fotó: Eöri Szabó Zsolt

JEGYVÁSÁRLÁS

Jegypénztár a Nemzeti Színházban
1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.
telefon: +36 1 476-6868
e-mail:
jegypenztar@nemzetiszhaz.hu

Nyitvatartás:
H–V: 10–18 óra, illetve az előadások
kezdetétől.

www.nemzetiszhaz.hu/jegyinformacio

PREMIER • CANDIDE

- 7** Kalandnak álcázott cáfolat – Voltaire és a *Candide*
- 8** Hol az optimizmus mostanában? – Aleksandar Popovski
- 10** Műveljük előadásukat! – Bordás Roland, Rácz József

PORTRÉ • TÓTH AUGUSZTA

- 14** Ő emel magasra

MAGYAR NÉPMESE HÁZA

- 21** Mese, varázs, valóság - Korda Bonifác a Tizenkét varjúról
- 22** Derűt adni – Winkler Tamás Ábel a Halász Józsiáról

ELŐADÁS-AJÁNLÓ

- 24** Salome | Ázott hajában hét halott bogár ragyog | Macskajáték | Don Juan | Esthajnal | Az öngyilkos | István király

JÓKAI • 200

- 34** Fábri Anna: Jelenlét és örökkévalóság – Jókai Mór és a (nemzeti) színház

SZÍNHÁZ-TÖRTÉNET

- 38** Gajdó Tamás: Egy hiteles színész a régi Nemzetiből – Száz éve született Kállai Ferenc

ÚRI MURI, MEGAZISTEN!

- 44** Bepillantás egy filmforgatás kulisszái mögé

SZÍNHÁZNOVELLA

- 46** Halász Margit: Petróleum

49 EMLÉKEZÉS • ROBERT WILSON

50 A NEMZETI HÍREI

52 PROGRAMAJÁNLÓ

55 VÁLTSON BÉRLETET!

56 OKTÓBERI MŰSOR

FOLYÓIRAT

- 58** Szcenárium – szeptember, október

KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS
MINISZTERIUM

A Körhinta, A föltámadás szomorúsága
és az *Egri csillagok* című előadások
támogatója
a Nemzeti Kulturális Alap.

Nemzeti
Kulturális
Alap

PREMIER • CANDIDE

Színpadkép - itt még csak makett formájában

VOLTAIRE

(Párizs, 1694. – Párizs, 1778)

A közjegyző apa és korán elhunyt anyja gyermeke a jezsuiták párizsi kollégiumába került, majd jogot hallgatott. Íróként szabadsága, könnyed stílusa, csípős humora hamar népszerűvé tette, bár emiatt komoly botrányai is voltak. Előbb az orléans-i herceg kigúnyolásáért kapott szigorú büntetést, 1717-ben egy évre a Bastille-ba zárták. Ott kezdte írni *Oidipusz* című tragédiáját, amelyet műsorra is tűzött a Comédie-Française. Ekkor lett igazán ismert és sikeres író. 1726-ban ismét bebörtönözték, mert összetűzött egy főnemessel. Kitoloncolása miatt közel két évig Angliában élt, ahol nagy hatással volt rá mindaz, amit ott a gazdasági, művészeti és tudományos élet területén tapasztalt, megismerte Newton fizikáját is. A *Filozófiai levelek* címmel megjelent tudományos könyvét betiltották, elégették, ő pedig Madame du Chatelet cirey-i kastélyában lelt menedéket. Annak halála után, 1750-ben került Berlinbe, majd Genfben is lakott. Később vidéken (ma Ferney-Voltaire) vett kastélyt, ahol jeles vendégeket fogadott, színházat alapított. Rendkívül termékeny volt: levelezése 15 ezret számlál, csaknem 100 kötetet hagyott hátra. Amikor 1778-ban Párizsba utazott, tisztelői rajongva fogadták, de fárasztotta az ünneplés, és ekkor érte a halál.

PANGLOSS: Ön úgy gondolja, hogy ez a világ a legjobb az összes lehetséges világ közül?

CANDIDE: Természetesen.

Kalandnak álcázott cáfolat

Nemcsak az ifjú Candide története, de a róla szóló mű szerzőjének élete is megérne egy regényt. A francia felvilágosodás egyik legnagyobb alkotójaként tisztelt Voltaire számtalan kaland részese lehetett. Megtapasztalta a börtönt, a kiutasítást, az üldözöttséget, de a sikert, a népszerűséget is.

Legjelentősebbnek tartott regénye, az 1759-ben megjelent *Candide vagy az optimizmus* óriási vihart kavart, volt, ahol betiltották, elégették, aztán egyre népszerűbb lett, kötelező olvasmány. Gyergyai Albert, a mű jeles fordítója így írt: „A Candide kicsiben magába foglalja az egész XVIII. század világképét, a német kastélyéletet, a portugál inkvizíciót, Velencét és Konstantinápolyt...” A jeles műből mi, magyarok sem maraduk ki. A 27. fejezetben, amikor Candide Konstantinápolyba utazik, szolgájának, barátjának, Cacambónak felteszi a kérdést: mit csinál szerelme, Kunigunda? „Az edényeket mossa a Propontis partján egy fejedelemmel, akinek nagyon kevés edénye van, rabszolgánõ lett egy Rakóczi nevű volt fejedelem házában, akinek a török szultán naponta három aranyat ad menedékhelyén...”

Voltaire alkotása műfaját tekintve a próbatételes kaland- és tézisregény – vagy inkább antitézisregény – ötvözetének tekinthető. A leibnizi filozófia alaptételét, mely szerint „*e világ a legjobb minden elképzelhető világ közt*”, cáfolják Candide-nak és útítársainak megélt esetei, riasztó tapasztalatai. Aztán a végkifejlet mégsem tragikus... A tevékeny, alkotó élet fontosságát hangsúlyozza a szerző: „*a munka távol tart tőlünk három nagy szerencsétlenséget: az unalmat, a bűnt és a nélkülözést.*” A regény zárásaként pedig elhangzik a híres mondat: „...most fogjunk munkához, műveljük kertünket.”

Népszerű lett az eredeti mű zenés feldolgozása, Leonard Bernstein alkotása, amely időnként operettként vagy vígoperaként szerepel a színpadokon. Készült már belőle bábszínházi előadás és rádiójáték, képregény, játék- és animációs film. A mű hazai színpadokon is látható volt néhányszor – a Nemzeti Színházban először kerül színre Voltaire fő művének mai értelmezése.

Hol az optimizmus mostanában?

Aleksandar Popovski rendező

A Mester és Margarita, valamint a Don Juan nagy sikerű rendezései után visszatér a Nemzeti Színházba a macedón származású Aleksandar Popovski. Voltaire 1759-ben megjelent *Candide* vagy az optimizmus című satirikus regényét adaptálja színpadra, s az előadás egy viharos sebességű, látványos utazásnak ígérkezik. A rendezőt kérdeztük arról, hogyan lehetünk radikálisan optimisták ma, amikor leginkább pesszimizmusra lehet okunk.

A *Candide* a harmadik rendezése a Nemzetiben. Örömmel tér vissza Budapestre?

– Több okból is szívesen vagyok itt. A Nemzeti társulatával remek együtt dolgozni. Nagyon fontosnak tartom az együttműködéseket, mert szívesen, hogy itt élünk egymás mellett mi, közép-európaiak, és gyakorlatilag nem tudunk egymás színházáról, kultúrájáról semmit. Emiatt is tartottam rendkívülinek a Nemzeti által szervezett 2023-as Színházi Olimpiát, mert igazi találkozási ponttá vált a Duna-parti színház, és ilyen

lehetőség minden évben a Madách Nemzetközi Színházi Találkozó, a MITEM is. Mindezek mellett rendezőket tanítok a budapesti Színház- és Filmművészeti Egyetemen, és a *Candide* próbáin osztályom tagjai részt vesznek – remélem, sokat tanulnak ebből a munkafolyamatból.

Voltaire *Candide* című regénye sokféle értelmezésre nyitott, különösen a regény alcíme: „avagy az optimizmus”. Mit jelent ma az optimizmus?

**„Műveljük kertünket! – ezzel a szállóigévé
vált gondolattal zárja regényét Voltaire.
Hányszor halljuk ezt a filozófiát
a mindennapjainkban?! Kit érdekelnek
a világ viharai? Ki foglalkozik a bajokkal?
Háborúkkal? Globális felmelegedéssel?
Mi csak műveljük saját kertünket!
Csakhogy a világ megváltozott, s ez többé
már nem működik. Merthogy
a világ maga vált egy nagy kertté.**

– Éppen ezért kezdett foglalkoztatni a *Candide*. Olyan világban élünk, amelyben a legkevésbé sem könnyű derűlátónak lenni. Annyi szörnyűség zajlik a világunkban, amitől viszolygunk, de amiket nem tudunk megváltoztatni. Ugyanakkor a remény és a hit nélkül élni, hogy jobbá tehetjük, megváltoztathatjuk a dolgokat – ez lehetetlennek tűnik. Azon kezdtem el gondolkodni, hogyan lehetünk optimisták úgy, hogy közben nem vagyunk vakok. Annak az embernek az igazságát keresem, aki képes reménykedni úgy, hogy közben nem dugja homokba a fejét. Ezért elhatároztam, hogy mélyebben foglalkozom a naiv *Candide* történetével, akiből megalkotója, Voltaire gúnyt űz.

Mit jelent ma a naivitás?

– „Műveljük kertünket!” – ezzel a gondolattal zárja regényét Voltaire. Hányszor halljuk ezt a filozófiát a mindennapjainkban?! Kit érdekelnek a világ viharai? Ki foglalkozik a bajokkal? Háborúkkal? Globális felmelegedéssel? Mi csak műveljük saját kertünket! Csakhogy a világ megváltozott, s ez többé már nem működik. Merthogy a világ maga vált egy nagy kertté. Nem tehetünk úgy, mintha minden rendben menne, miközben a szomszédban vagy Palesztinában háború dúl, állandó krízisben vannak a társadalmaink – vészjósló fejlemények,

amerre csak nézünk. Többé már nem vigasztalhatjuk magunkat azzal, hogy ezeket a jelenségeket kizárhatjuk az életünk-ből, vagy mindehhez nincs közünk. Naiv, aki még mindig azt gondolja, hogy a világban élhetünk „szigetszerűen”. Meg kell értenünk, hogy ha nem műveljük az egész kertet, akkor nem lehetünk boldogok.

A *Candide* satirikus történet egy diákról, aki több kontinensen száguld keresztül. Kicsoda *Candide*?

– Ő valóban egy diák, akit egyszer csak kitaszítanak a paradicsomból. *Candide*-ot manapság egy olyan látszólag apolitikus fiatalembernek képzelem el, aki a Covid-járvány alatt szocializálódott, tele van szorongással és félelemmel, de lassacskán ráébred, hogy küzdenie kell ezért a világért. Ezt a mentalitást látom a mai új nemzedéknél: nem tűnnek el többé semmilyen kifogástól, idősebbektől, és meg akarják találni a saját útjukat. Nem fogadják el, hogy a természet, a politikai rendszer, a szabadság, a demokrácia – vagyis az életünk keretei mind – szétesnek. Saját kezükbe akarják venni az irányítást, mert hisznek a változás lehetőségében. Sokan mondogatják manapság, hogy a fiatalok nem képesek semmire, műveletlen, hópihe nemzedékként emlegetik őket. Ezzel egyáltalán nem értek egyet! Egy új, gyökeresen más minőségű életfelfogás kibon-

Voltaire

Candide vagy a radikális optimizmus

Voltaire *Candide* című regénye nyomán írta: David Jakovlevic

Candide – BORDÁS ROLAND | Pangloss doktor – RÁCZ JÓZSEF | Kunigunda – SIPOS ILKA | Paketa – BUBIK RÉKA e.h. | Öregasszony – KRISTÁN ATTILA | Marta – KATONA KINGA | Cacambo – HERCZEGH PÉTER | Báró / Kunigunda bátyja – BERETTYÁN SÁNDOR | A Nagy Inkvizítor – TÓTH LÁSZLÓ

Továbbá: KOVÁCS S. JÓZSEF, HOLLÓ PATRIK e. h., FICSÓR MILÁN e. h.

Magyar szöveg: Verebes Ernő, Szabó Réka // Díslettervező: Vanja Magic // Jelmez: Mia Popovska // Zeneszerző: Kovács Adrián // Video design: Denis Golenja // Dramaturg: Szabó Réka // Korrepetitor: Vitus Eszter // Ügyelő: Lencsés István, Dobos Gábor // Súlygó: Kabódi Szilvia

Rendezőasszisztens, koreográfus: Vida Gábor

Rendező: ALEKSANDAR POPOVSKI

PREMIER: 2025. október 10.

További előadások:

október 11. – 19 óra, október 12. – 15 óra • Nagyszínpad

takozását látom a mai fiatalokban. Olyan elkeserítő irányba halad a világ, amihez képest a fiatalok újszerű válaszai mindenképpen csak jobbak lehetnek.

Candide útját háborúk, katasztrófák és borzalmak kísérik szerte a világon, amelyek ellentmondanak mestere, Pangloss tanításainak. A produkció áthelyezi egy másik korbba ezt a történetet?

– Igen, a színházi előadásunk egy képzeletbeli közeljövőben játszódik majd. Mi úgy szoktuk emlegetni, hogy „lágy apokaliptikus” világ. Ha a *Mad Max* egy radikális apokaliptikus világban játszódik, akkor a mi *Candide*-ünk abban a jövőben, amikor az atomháború még nem tört ki. Nálunk még nem nyomták meg a gombot, még nincs meg az az érzés, hogy túl késő már bármit tenni.

Voltaire regényét egy fiatal szerb drámaíró, David Jakovlevic adaptálta színpadra. Milyen stílusú ez az adaptáció?

– David maga is annak a nemzedéknek a képviselője, amelyről mint a mai *Candide*-ről beszéltem: ő is próbálja megváltoztatni a világot. A hatalomellenes tüntetések során hat hónapot töltött Szerbiában az egyetemen azokkal a csodálatos társaival, akik egy jobb világért küzdenek. David adaptációja ebből a nyers napi valóságból táplálkozik, és éppen emiatt ragadott meg engem.

A történet számos helyszínét Candide Kunigunda iránti szerelme köti össze. Milan Kunderát idézte a színészeknek, aki például a *Lassúság* című regényében hangsúlyozza a szerelem és a jelenben élés közötti kapcsolatot. Mi a szerelem szerepe a *Candide*-ban?

– Candide forgószélszerű utazása során számtalan helyszínt bejár, de ezeket összeköti Kunigunda és a szerelem. Azért idéztem az olvasópróbán Kunderát a színészeknek, mert hozzá hasonlóan meggyőződésem, hogy a szerelem képes minket kitépni a bennünket fojtogató múlt és a jövőtől való folytonos szorongás szorításából. A szerelem a jelenbe rántja az embert, és – hasonlóan a jelen művészetének mondott színházhoz – alkalmat ad arra, hogy elidőzzünk a saját életünk jelenében. Ez kivételes alkalom!

LUKÁCSY GYÖRGY

Hogyan lehet korszerűen és szórakoztatóan előadni egy kötelező olvasmányt, lehetünk-e manapság optimisták, és hogy milyen a filmszerű színház? Ezekről is beszélgettünk a *Candide* címszerepét alakító Bordás Rolanddal, és a Pangloss doktor szerepében látható Rácz Józseffel, akik összeszokott párosként harmadik alkalommal játszanak Aleksandar Popovski rendezéseiben.

Műveljük előadásunkat!

Bordás Roland – *Candide*, Rácz József – Pangloss

A *Candide*-ra készülve mit tudnak beépíteni a munkába az előző két előadás, *A Mester és Margarita* és a *Don Juan* tapasztalataiból?

BORDÁS ROLAND: A *Mester*ben mindketten ugyanannak az „ördögi” kíséretnek a tagjai voltunk, én Wolandként, Jóska pedig Azazellóként kísértette meg a szereplőket. Más-más személyiségvonásokkal, de egy közös célt szolgálva. A *Don Juan*ban a címszerepet játszhattam, és a Jóska által játszott Sganarelle-lel amolyan klasszikus vígjátéki úr-szolga párost alakítottunk. Most viszont Jóska Pangloss mestere tanítja az én *Candide*-omat, tehát ez a mi színpadi viszonyunkban is új helyzetet teremt.

RÁCS JÓZSEF: Színészként egyszerre áldás és kihívás ez a helyzet, hiszen a *Mesternél* elkezdtük megismerni Aleksandar Popovski rendezői világát, és könnyen eshetünk abba a csapdába, hogy a már elsajátított gesztusokat ismételjük. Hiszen egyszer már elnyerte a tetszését! Ezért Rolanddal a próbafolyamat elejétől azzal segítjük egymást, hogy figyelmeztetjük a másikat az ismétlés veszélyeire.

BORDÁS ROLAND: Ez tényleg így van! A legfontosabb, hogy a próbán bátran vállaljuk fel akár a rossz ötleteinket is,

hogy azokat kijátsszuk magunkból, és továbbléphessünk új és eredeti megoldások felé.

És milyen Aleksandar Popovski rendezői világa?

RÁCS JÓZSEF: Sajátos, egyéni módon értelmezte Bulgakov regényét, Molière drámáját is. Még azok a nézők is, akik magával az értelmezéssel nem tudnak azonosulni, szívesen fogadják az előadásait, mert frissen, igazi „revühangulatban” adja elő az iskolai kötelező olvasmányokat. Erős látványvilágú, lendületes, zenéssel teli előadásai vannak, és szerintem a mai néző számára különösen átélhető és szórakoztató, ahogyan egyik pillanatról a másikra hihetetlen érzelmi váltásokat láthat. A *Candide*-ban például az Öregasszonyt alakító Kristán Attilának van egy szívszorogató monológja, amit ráadásul a rendező egy lírai-melankolikus dallammal is aláhúz, majd hirtelen egy zajos forgatagban találja magát a néző. Ahogyan az életünk is zajlik: nincs időnk végigélni egy-egy érzést, annyi inger ér bennünket.

BORDÁS ROLAND: Színészként azt mondhatom, hogy azért is nagyon izgalmas Popovski világa és munkamódszere, mert teret ad nekünk a játékra. Az általa rendezett előadások

Akik létrehozták az előadást... | az összeállítás képeit készítette: Eöri Szabó Zsolt

nagy erénye, hogy miközben a szépirodalom sok tekintetben – például a fiatalok számára – nehezen „hozzáférhető” alkotásait viszi színre, a közönség – köztük sok fiatal – nagyon szereti ezeket a produkciókat. Számunkra ez különösen fontos, hiszen melyik színész ne szeretne sikeres előadásokban szerepelni?

Az olvasópróbán a rendező Voltaire világát rajzfilmszerűnek írta le. Mit jelent ez az alakítások szempontjából?

BORDÁS ROLAND: Aleksandar eredetileg filmrendezőnek készült, tehát természetes, hogy sok filmre hivatkozik, de a *Candide* esetében kifejezetten stilizált játékot vár el tőlünk. A *South Park*, a *Rick és Morty* című animációs sorozattól a *Nem vének való vidék* című mozin és Wes Anderson-rendezésein át Buster Keaton némafilmjeiig számtalan alkotást a figyelmünkbe ajánlott. Ezekben a filmekben közös vonás: a szereplők nem érzelmileg reagálnak az eseményekre, hanem ironikussá teszi az alakításukat, hogy sokszor rezzenéstelen vagy kifürkészhetetlen arccal élik át a körülöttük zajló események hihetetlen kavalkádját. A felkészülés során volt időm megnézni a Nagy Katalin orosz cárnőről szóló sorozat néhány epizódját is, amelyben a mi *Candide*-unkhoz hasonlóan humor forrásává válik a nyelvhasználat: nem várt helyeken – a sorozatban arisztokrata közegekben – váltanak nyelvi stílust egészen meglepő módon a szereplők. Ahogyan a *Nagy Katalin*ban az előkelő közeget a közönséges szavak, úgy a mi előadásunkban

a filozofikus alapstílust a hétköznapi, profán kifejezések törik meg időről időre.

RÁCZ JÓZSEF: A mi *Candide*-unk tizenhárom képben mesél el egy utazást, ami már önmagában is a roadmovie-k világát idézi. Isztambul, Eldorádó, Lisszabon – hogy csak három állomást említssek ebből a filmszerű utazásból. Amikor pedig már túlságosan filozofikussá válna az előadás, Aleksandar egy-egy dallal – a rocktól és sanzonig – „könnyíti fel” a néző figyelmét. Kovács Adrián dalai természetesen mindig illeszkednek az adott helyszín világához. *Candide*, az ifjú tanuló végignyargal a világon, hogy így mérje le mestere, Pangloss nagy életfilozófiájának alapigazságát: vajon tényleg ez a világ a „lehető világok legjobbika”?

Kicsoda Pangloss?

RÁCZ JÓZSEF: A neve is beszédes, annyit tesz: aki mindenről tud beszélni. Filozófus, akit Voltaire a német filozófusról, Leibnitzről és nyilván valamennyire önnön magáról mintázott. Szerinte mindennek helye és oka van ebben a legjobb világban. Még a saját szifiliszének is örülni tud: „mert ha Kolumbusz nem kapta volna meg Amerika egy szigetén ezt a nyavalyát, mely megmérgezi a nemzés forrását, sőt amely gyakran magát a nemzést is lehetetlenné teszi, mi világos ellentétben áll a természet nagy céljával, akkor nem lenne se csokoládénk, se bíborfestékünk”.

Bordás Roland, Rácz József

BORDÁS ROLAND: Az az ironikus ebben, hogy ha szó szerint vesszük, akár igazat is adhatunk Panglossnak.

RÁCZ JÓZSEF: Csakhogy Pangloss – Candide-dal szemben – nem megy végig jellemfejlődésen. Ő a regény elejétől a végéig optimista. Beteg lesz, megkínózzák, kivégzik – amit ő csodálatosan túlél –, mégsem hatnak rá az élet reális eseményei: rendíthetetlenül optimista.

És hogyan reagál mesterére a tanítvány?

BORDÁS ROLAND: Candide – az ő nevének jelentése jámbor, hiszékeny – nagy tisztelettel tekint a mesterére, de a vak bizalomtól aztán eljut a kiábrándulásig. Voltaire szerint a világunk kihívásai, bajai elől Candide végül az elzárkózást választja, erre utal a regény végső gondolata: „Műveljük kertünket!” Olyan erős ez az utolsó mondat, mint *Az ember tragédiája* végén az Úr intelme: „Mondottam ember, küzdj, és bízva bízzál!” Hasonlóság még a két mű között a filozófiai hangvétel, és az, hogy Candide – Ádámhoz hasonlóan – végigszágul az emberiség számtalan csapásán, próbálkozásán. Csakhogy Madách Imrével szemben Voltaire „paradicsomból kiűzött” Candide-ja egy ironikus mese szereplőjeként keresi a maga életfilozófiáját. Ráadásul mi még Voltaire-től is eltérünk majd, azaz a mi előadásunkban a „Műveljük kertünket!” is másképp lesz...

LUKÁCSY GYÖRGY

„Azért is nagyon izgalmas Popovski világa és munkamódszere, mert teret ad nekünk a játékokra. Az általa rendezett előadások nagy erénye, hogy miközben a szépirodalom sok tekintetben – például a fiatalok számára – nehezen „hozzáférhető” alkotásait viszi színre, a közönség – köztük sok fiatal – nagyon szereti ezeket a produkeciókat.

(Bordás Roland:)

„Ami Candide-unk tizenhárom képben mesél el egy utazást, ami a roadmovie-k világát idézi majd. Isztambul, Eldorádó, Lisszabon – hogy csak három állomást említsek ebből a filmszerű utazásból. Amikor pedig már túlságosan filozofikussá válna az előadás, Aleksandar egy-egy dallal – a rocktól és sanzonig – „könnyíti fel” a néző figyelmét.

(Rácz József)

PORTRÉ • TÓTH AUGUSZTA

„Az egyik legnagyobb mesterem, Taub János azt mondta, hogy hazudjuk az igazat, és minél jobban hazudjuk, annál igazabb az igaz. A színészet a mímelés művészete. Másik két mesterem, Horvai István és Kapás Dezső pedig azt tanította, hogy ha nem vagy önazonos, akkor megette a fene az egészet.

Ő emel magasra

Tóth Augusztina nagy elődjéről, Mezei Máriáról, a tíz éve játszott önálló estjéről és a hiteleség áráról

Tóth Augusztina 2015 óta, vagyis tíz éve hívja izgalmas kalandozásra a nézőket a Hoztam valamit a hegyekből – Mezei Mária című önálló estjével. Önéletírásainak nagy erejű részleteivel, dalbetétekkel, komolyan és humorral idézi meg a mai művész egyik nagy elődje, Mezei Mária életét és pályafutását. A Jászai Mari-díjas, érdemes művésszel, aki az elmúlt évad végén a társulat tagjainak szavazata nyomán Szörényi Éva-díjat kapott, az önálló est évtizedéről beszélgettünk.

A korszak számos nagy magyar színésze közül – Szelezcki Zita, Muráti Lili, Tolnay Klári, Kiss Manyi, hogy csak néhányat említsünk – miért Mezei Máriára esett a választása?

– Karádyt is választhattam volna, mert sokat énekeltem a dalait, sőt most is énekelem. Szilassy Nellyvel, a darab zenei szerkesztőjével hosszú ideig, több mint harminc évig dolgoztunk együtt – 83 éves koráig kísérte zongorán a fellépéseimet. Az Óbudai Társaskörben is szerepeltünk zenés estekkel, ahol többek között Karády- és Mezei-dalokat, megzenésített Ady-verset énekeltem. Amikor a színházam igazgatója, Vidnyánszky Attila azt mondta, hogy mindenkitől örömmel fogad önálló estet, úgy éreztem, hogy ez egy jó lehetőség, élek vele. Akkortájt nagyon sokan Karádyt énekeltek, ezért úgy döntöttem, hogy Mezei Máriát választom. Kiderült, hogy édesanyámnak több róla szóló könyve van, a legjobb barátnőmnak pedig megvolt a *Bujdosó lány* című dupla lemeze. Elkezdtem olvasni a színésznő

Vallomástöredékek című könyvét, amely az életéről, színészetéről, hitéről született írásait tartalmazza.

Talált hasonlóságokat, párhuzamokat kettejük között?

– Sok azonosságot találtam – valószínűleg tudat alatt keresni is akartam, mi az, ami közös bennünk, ami talán összeköt minket. Mindketten számos vidéki és fővárosi színházban játszottunk. Én is fiatalon vesztettem el édesapámat. Vidéken születtünk – Mezei Kecskeméten, én Szekszárdon, de Dévaványán nőttem fel –, és mindketten nagyon nehezen szoktuk meg az életet Pesten. Egyikünk sem készült színésznőnek, de mindketten évtizedeket töltöttünk el a színpadon, énekelünk, lemezeket adtunk ki. Ahogy ő, én is játszottam Mását Csehov *Sirály*ában, és az előző évadban mutattuk be a *Liliomot* a Nemzetiben, amiben Muskátnét alakítom, ami Mezeinek is fontos szerepe volt.

Az arcvonásai emlékeztetnek Mezei Máriára.

– Igen, igen, ez a kis hegyes orr... Tehát befogtam a munkába és összeállítottam a szöveget. Elolvastam Mezei Mária *Hoztam valamit a hegyekből* című vallomását és *Levelek apámnak* című kötetét, illetve Szigeti Gábor *Mezei-Márai szerelem* című könyvét. Megnéztem a játék- és tévéfilmjeit, valamint színházi előadásaiból részleteket. Találkoztam a második férje, Lelbach János családjának a leszármazottjával, aki Bécsben él. Tőle könyveket kaptam. Hatalmas anyag gyűlt össze, amelyet Dávid Zsuzsa rendezővel néztünk át. Olvastam az írásokat, válogattam, és vettem ki belőlük, amit el akartam mondani róla. Miután összeállítottam a szöveget, folyamatosan húzni kellett belőle, mert hosszú lett. Egy évig dolgoztam rajta. Szilassy Nelly segítségével kerestük azokat a Mezei-dalokat, amelyek a legjobban passzoltak a szövegekhez. Beszélgettem olyan kollégákkal is, akik még dolgoztak vele. Így jutottunk el 2015 októberében a bemutatóig.

A kollégák mit meséltek, milyen emlékeik voltak róla?

– Azt hiszem, hogy megosztó volt a személyisége. Volt, aki rajongott érte, és volt, aki kevésbé szívelte. Elhangzik például a darabban, hogy: „én képes voltam megpofozni azt a kollégámat, aki részegen jött be próbálni, és örökre megundorodtam attól a kollégától, aki nő miatt mulasztott el próbát. Mert lehet hajnalig mulatozni, de elsősorban dolgozni kell. Azokban az időkben én is sokat éjszakáztam, lehet reggel ötig inni és kártyázni, de reggel 9-kor ott kell lenni a próbán!” Magáról is leírja, hogy önsorsrontó volt. Minden, ami a színpadon elhangzik, az hiteles – azok az ő vallomásai, „jóváhagyott” információi önmagáról.

Mi volt az a szál, amelyre felfűzte az előadást? Mit akart megmutatni Mezeiből a nézőknek?

– Hogy miként jutott el a „Vörös Démontól”, a „femme fatale”-szereptől a „bujdosó lányig”, sőt, azon túl is, mert miután megírta és egy pünkösdi ünnepségen 1946-ban a pasaréti református templomban fölolvasta a *Hoztam valamit a hegyekből* című írását, botrány lett belőle, ahogy Mezei fogalmazott később: „hét évig padlót mostam a pályámon. De megérte, mert ez alatt a hét év alatt váltam én igaz emberré”. Az írás esszenciája elhangzik az előadásban: „Igen, én hoztam valamit a hegyekből. Hazahoztam a hitemet, mint egy nagy, jó szagú meleg kenyeret, most szeretném, úgy, de úgy szeretném széjjelosztani. A hitemet, hogy érdemes élni, de érdemes meghalni is, mert csodálatos törvények igazítják mindnyájunk lépéseit s a halál nem pont az életünk mondatának végén, hanem legfeljebb csak egy pontosvessző, ami után újabb mondat következik. [...] És elbóztam a legnagyobb törvényt, a törvények királyát, amiben minden benne van, ami mindent betölt és mindent éltet, ami mindennek a megoldása, célja és értelme – elbóztam a Szeretetet. Itt lakik bennem, benned, mindnyájunkban. Mert a szeretet – Isten.”

TÓTH AUGUSZTA

Jászai Mari-díjas és érdemes művész. 1967-ben született Szekszárdon. 1991-ben végzett a Színház- és Film-művészeti Főiskolán Horvai István és Kapás Dezső osztályában. Pályafutása során játszott a Petőfi, a Hevesi

Sándor, a Radnóti, az Arizona, a Művész, a Thália és a Vörösmarty Színházban, a Játékszínben, a Thália Társaságban, a Kelemen László Színkörben és az Új Színházban is. A 2002-ben megnyitott új Nemzeti Színház társulatának alapító tagja volt, az *Anyám*, *Kleopátra* című előadásban játszott, 2013 óta újra a Nemzeti tagja.

A 2025/2026-os évadban a *Liliom*, a *King Lear Show*, a *Rómeó és Júlia*, a *Tizenhárom almapa*, a *Macskajáték*, a *Csiksomlyói passió*, a *Csongor és Tünde* előadásokban látható Tóth Augusztika, önálló estje a Mezei Máriáról szóló *Hoztam valamit a hegyekből*.

Hogyan építette fel a monodramát, honnan hová vezeti el a nézőket?

– Keretes szerkezetet alkalmaztam. Az előadás a *Kezedben az ifjúságod* című dallal indul, amit Mezei Mária énekel, majd dal közben átveszem tőle. Az előadás pedig úgy ér véget, hogy elkezdem Babits Mihály *Zsoltár gyermekhangra* című költeményét és ő visszaveszi tőlem. Ezzel a verssel lépett fel utoljára színpadon az 1980-as veszprémi tévétalálkozó gálaestjén – nagybetegen. Egyébként gyerekkoromban én is láttam a tévében, amikor ezt a verset szavalta, beleégett a retinámba. Az előadásomban nem utánozni akarom őt, hanem megidézni szeretném. Bár van egy-két szó, amikor valóban az ő akcentusát használom. De csak finoman. Amikor azt mondja például, hogy *Svájcból*, vagy *hármonia* – az annyira „mezeis”. A nézőkkel végigkísérjük a színésznőt a születésétől kezdve a II. világháborús meghurcoltatásokon, meddőségen, sztárságon, betegségeken, megaláztatásokon, megismerjük a kapcsolatait, végigéljük reménytelen szerelmét Márai Sándorral, s követjük egészen a Babits-költeményig, amelyet utoljára szavalt. Az egész előadás olyan, mint egy hullámvasút. Röpkülünk, majd mélybe zuhanunk.

Azért vannak benne derűs pillanatok is?

– Persze, még vicces részek is. Ezeket nagyon jól veszi a közönségem, sokat kacagunk együtt. Szó esik az első férjéről,

a majálison megismert Paulovits Tibor jogászhallgatóról. Utána éneklek el a *Késő a bánat* című dalt. A zenék mindig reflektálnak a szövegre vagy annak a hangulatát veszik át, illetve összekötik a különböző eseményeket. Második férje, Lebach János 18 évesen szólította meg a villamoson, hét évig kísérté, mint egy hűséges kutya, aztán három év próbaházasság után elvette feleségül: „Értse meg, azért születtem, hogy magára vigyázzak.” Majd együtt öregedtek meg. Megjelenik Cziffra György is, a nagyszerű zongoraművész, aki a világháború után szintén margóra került, és a hasonló cipőben járó Mezeit éjszakai bárokban kísérté zongorán. Ott is titok sejlik, mert nem tudjuk pontosan, mi történt kettejük között. Rajtuk kívül Illyés Gyula, Latinovits Zoltán is meglelevenednek, valamint egy ismeretlen pécsi színész: „Pécsre érkezett egy szerelmes színész, hervadozó pesti emlékekkel is én beleszerettem, és ez sokáig tartott.” Persze beszélünk a világ elől eltitkolt szerelemről – Márai Sándorról, akiről nagyon vaskos véleménye van: „...egy delután, a Krisztina téri cukrászdában, ahol is ő lazacos szendvicset evett, udvarias, szinte bocsánatkérő mosollyal közölte velem, hogy nincs szüksége a szeretetemre, hogy más dolga van, hogy el fog menni. Szólt a harang, röpködtek a sírányok, sétáltunk az Erzsébet-híd felé, és én tudtam, amikor kiléptünk a cukrászda ajtaján, hogy ez a valaki leszűrt engem, hogy kés van a hátamban, hogy folyik a vérem, s olyan fáradt vagyok, hogy mindjárt meghalok. De föltámadtam, mert művész vagyok. Örökre fáradt maradok, mert ember vagyok.” A betegségét is megjelenítem, de csak az előadás végén, a Babits-versnél. Akkoriban már nagyon gyenge volt, nehezen vette a levegőt. Gyakran kezelték szanatóriumban gyomoridegesség és más okok miatt. 1944-ben Magyarország német megszállása után a Tátrába menekült kezeltetni magát. Ott talált rá a hitére.

Az elmúlt tíz évben változtatott az előadásmódján? És a darab változtatott-e a személyiségén, másként lát azóta dolgokat?

– Nem változtattam semmin, mert a kezdetektől pontosan tudtam, hogy honnan hova akarok eljutni az előadásomban. Viszont amikor az ember egyedül van a színpadon, az rendkívül sokat tud „faragni” rajta. Az előadáson, mint mindig, az egyszerűség felé törekszem. Igazán jó gyakorlat tudatosan használni a „bent és kint léte” a színpadon, ami hasznos a nézőkkel való kommunikációban. Nekem nagyon sokat adott ez az előadás. Egészen más energiákat, más koncentrátságot kíván, mint amikor többen vagyunk színpadon. Itt, ha kimarad fél oldal, akkor úgy kattog az agyad, hogy mikor és hogyan hozod vissza! Mert tudod, hogy anélkül nem érti meg a néző a darabot.

Előfordult ilyen?

– Igen, sőt néha az is megtörtént, hogy a közönség nem jött velem. Látom, hogy ott ülnek, de érzem, hogy nincsenek jelen.

Aztán tizenöt-húsz perc múlva felengednek, és elkezdnek velem jönni. Volt két nagyon nehéz előadásom. Az egyik Szolnokon, még a kezdet-kezdetén, ott háromszor gondoltam előadás közben, hogy lehet, hogy le kellene állnom és kimennem, de játszottam tovább, aztán 45 perc után éreztem, hogy fordult a kocka, megfogtam a közönséget, behúztam őket. A másik eset még a Covid időszakában történt, meghívtak Földvárra, de nem szerveztek közönséget. Én, ha csak néhányan ülnek a nézőtéren, akkor is ugyanúgy játszom, mintha százan lennének. De azért nem volt egyszerű. Rengeteg helyen jártam már, Erdélyben is, és az esztergomi várban nyílt színen, ami újabb kihívás volt számomra. Könnyen utaztatható az előadás, mert a díszlet egy fotel, egy kis asztal, szék, sámlí és egy paraván, ami mögött nyílt színen többször is átöltözöm. Három hűséges kollegám támogatását élvezem minden egyes előadásom alatt, akiknek hálásan köszönöm a munkáját. Kónya Gabriella segít díszletezni és ha kell sügni, Pap Zoltán hangosít és világosít és második éve Szilassy Nelly helyett Szakács István kísér zseniálisan zongorán.

A kétórás monodramát szünet nélkül játssza. Mennyire megterhelő feladat ez egy színész számára, és mit kíván a nézőktől?

– Ha minden klappol és jól sikerül az előadás, akkor számomra nem fárasztó, inkább feltölt, de a lelkiállapotomtól is függ. Érzékelem a nézőket, tudom, hogy ki az, akinek még fel lehetne olvasni azt a tízperces levelet, amelyet Both Béla színész-rendezőnek írt, és amelyet végül kivettem a darabból – és kinek nem lehet. Érzem a levegőből, ahogy ülnek, néznek, mocorognak, hogy hol kell eresztetni, engedni, esetleg húzni.

Mezei Mária szerint: „A jó színészethez elég a tökéletes hazudni tudás képessége is. Úgy tenni, mintha... Nekem azzá kellett válnom, szó szerint és valóságosan.” Ezt ön is így gondolja?

– Abszolút. Az egyik legnagyobb mesterem, Taub János azt mondta, hogy hazudjuk az igazat, és minél jobban hazudjuk, annál igazabb az igaz. A színészet a mímelés művészete. Másik két mesterem, Horvai István és Kapás Dezső pedig azt tanította, hogyha nem vagy önazonos, akkor megette a fene az egészet. A hitelesség az egyik legfontosabb dolog, hitelesen benne lenni, hitelesen jónak lenni. De mindennek ára van. Latinovits Zoltán kapcsán Mezei Mária megjegyzi, hogy a magas feszültségű áram, az bizony roncsolja az idegeket. Márpedig ahhoz, hogy valaki hitelesen létezzen a színpadon, magas feszültségű áramot kell használnia...

Milyen visszajelzéseket kap a nézőktől?

– Sokan jönnek olyanok, akik még látták Mezei Máriát színpadon. Hoznak relikviákat, dedikált fényképeket, újságokat, cikkeket, amelyek róla szólnak. Előadás után nagyon szép dolgokat szoktak mondani és írni nekem.

Melyik volt a legszebb mondat?

– Hogy milyen magasra emeltem Mezeit. De én nem emeltem őt magasra, ő maga volt magas. Nekem kellett felkapaszkodnom, hogy méltó legyek ahhoz, hogy őt ideidézzem.

OSZDA ERIKA

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

HOZTAM VALAMIT A HEGYEKBŐL – MEZEI MÁRIA

TÓTH AUGUSZTA AJÁNLÓJA » Azt mondják, egy ember addig él, amíg emlékeznek rá. Vajon Mezei Máriára hányan emlékeznek napjainkban? És hogyan? A „kecskeméti, franciás Mezeire”, aki remekül játszott kokottokat... aki színésznő akart lenni, és az lett. Díva, Vörös Démon, Femme fatale! Vajon igazán ezt akarta és így? Valójában milyen ember volt? Hogyan élte mindennapjait? Kit és hogyan szeretett? Boldog volt-e, mint nő, mint ember, mint művész? Eleget tett-e a maga elé kitűzött, vállalt feladatának: szeretetben, szeretettel élni? Sok-sok kérdés, melyekre életét kutatva sem kaptunk egyértelmű választ. Nehéz utat vállalt, míg végül sikerült révbe érnie hű társával oldalán, mindennap megharcolt szeretetben, harmóniában önmagával, békében a világgal.

Régóta és sokszor az „utamba” került Mezei Mária: vagy úgy, hogy dalait énekelhettem, vagy úgy, hogy egy könyvet kaptam róla... Ismeretlenül is megszerettem.

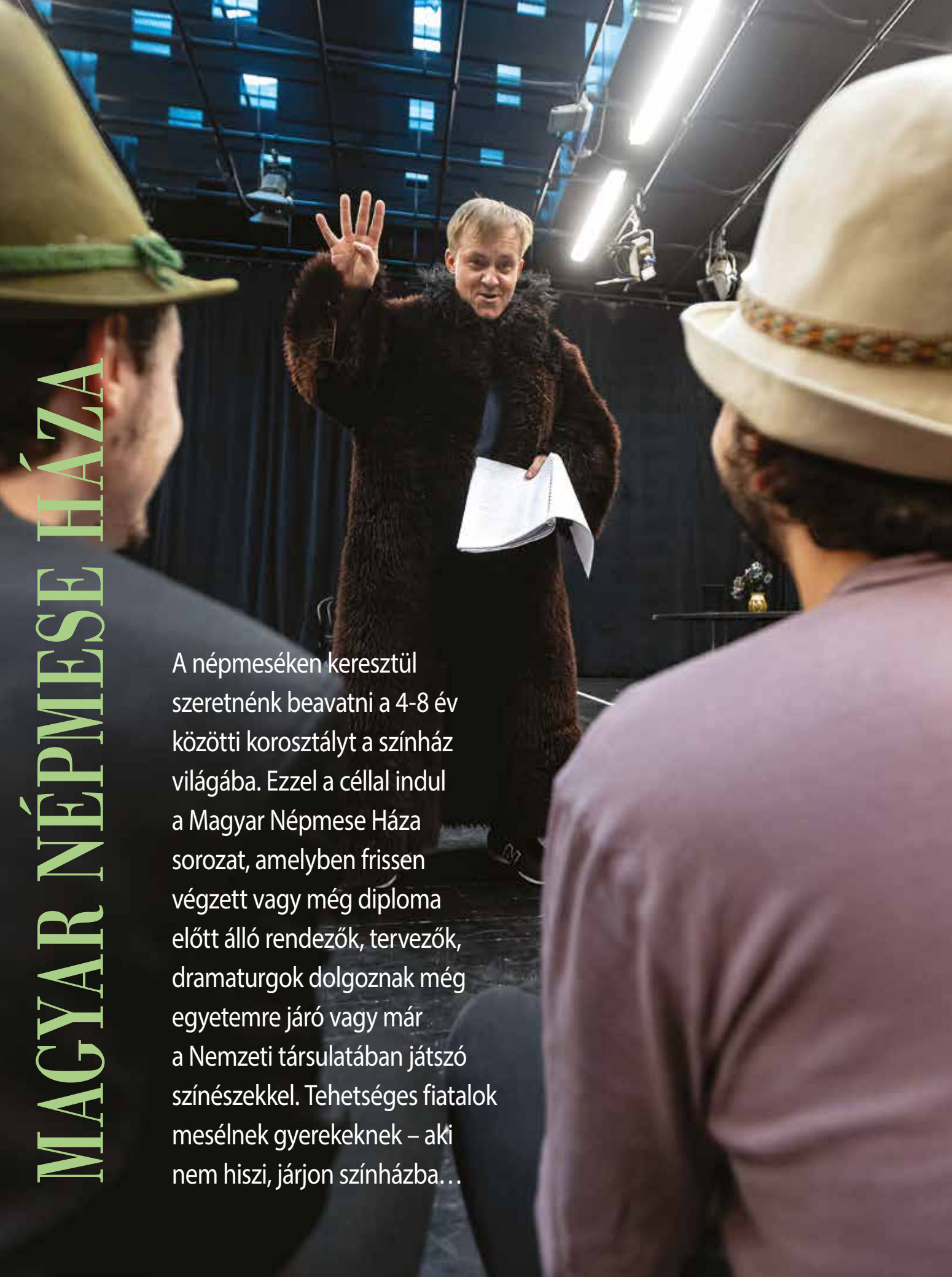
Estemmel izgalmas kalandozásra hívom, várom Önöket. Fedezzük fel együtt – sok zenével, humorral és ironiával fűszerezve – e csodálatos Asszony, Ember, Művész életét.

mikor? hol?

október 16. – 19 óra • Kaszás Attila Terem

MAGYAR NÉPMESE HÁZA

A népmeséken keresztül szeretnénk beavatni a 4-8 év közötti korosztályt a színház világába. Ezzel a céllal indul a Magyar Népmese Háza sorozat, amelyben frissen végzett vagy még diploma előtt álló rendezők, tervezők, dramaturgok dolgoznak még egyetemre járó vagy már a Nemzeti társulatában játszó színészekkel. Tehetséges fiatalok mesélnek gyerekeknek – aki nem hiszi, járjon színházba...

Tizenkét varjú

Anya – BATTAI LILI LUJZA | Lány – POLYÁK ANITA | Öregasszony, Harmadik fiú – JUHÁSZ PÉTER | Vénasszony, Negyedik fiú – KRAUTER DÁVID | Ősereg asszony, Ötödik fiú – BOGNÁR BENCE | Első fiú – SÉRA DÁNIEL | Második fiú – JAKAB K. TAMÁS

Koreográfus: Szivós Kata Dóra // Látvány: Nagy Bogáta e. h. // Író, dramaturg: Szalánczi Ágota e. h. // Rendezőasszisztens: Kiss Boglárka e. h.

Rendező: KORDA BONIFÁC e. h.

mikor? hol?

PREMIER: szeptember 20.

További előadások:

szeptember 22. – 15 óra • Kaszás Attila Terem

október 2., 3. – 10 óra • Kaszás Attila Terem

Mese, varázs, valóság

„Sokhúrú” történet fanyar humorral

A mágia mindenben ott van, mert a mese nem valóságos, éppen ezért igazabb a valóságnál – mondja a *Tizenkét varjú* című magyar népmese rendezője, Korda Bonifác, aki a Színház- és Filmművészeti Egyetemen a színházrendezői szak végzőse.

Miért pont a *Tizenkét varjú*?

– Olyan mesét szerettünk volna választani, amiből gyerekek és felnőttek is tanulhatnak, még ha más-más szinten szólítja meg őket a történet. A *Tizenkét varjú*nak üdítően fanyar a humora, de a népmesékre jellemző tragikus kiindulóponton túl megpendülnek benne a gyász, a megbocsátás, az elkeseredettség és önfeláldozás, de még a bűnbánat húrjai is.

Mi fogta meg leginkább ebben a mesében?

– Hogy milyen nagy érzelmi amplitúdón mozog a történet. Én magam elég szorongó, borúlátó ember vagyok, és ezért folyton keresem, mi az, ami reményt és fényt hoz a sötétségbe, hogy egyensúlyban tartsam az életem. A mese főszereplője a legkisebb gyerek, egy lány, aki maga a derű, a bátorság és a nyitottság bajnoka, aki a tettek mezejére lép, hogy hazahozza az átok miatt varjúvá vált testvéreit. Számomra ő jelenti mind-

azt, amit az emberekben szeretek, és amire magam is törekszem. Ki másban testesülhetnének meg ezek a tulajdonságok, mint egy gyerekben?

Saját életben fontosak a mesék?

– Gyerekkorom óta „fogyasztom” a népi kultúrát, legyen az tánc, képzőművészet, költészet, és felnőtt fejjel pedig még inkább izgalmassá vált számomra a népmese. Nem tudnám megmondani, mi volt az első, de tudom, hogy a legna-

gyobb hatással a *Febérlőfia* és *A csillagszemű juhász* voltak rám. Azt gondolom, a lelkük egy tőről fakad, miközben az előbbi az erőt, utóbbi az észet képviseli.

A mese mágiáját hogyan lehet átadni a gyerekeknek?

– A varázslat – hol látható, hol csak érezhető – mindig belülről fakad. Elképzelésem szerint ez az előadás az érzelmekre hat majd leginkább, és ebből adódóan minden nézőtől nyitottságot kíván. Ha ez megvan, a mágia mindenben ott van, mert a mese nem valóságos, éppen ezért igazabb a valóságnál.

Miről szól a rendező számára a *Tizenkét varjú*?

– A kimondott szó erejéről szól, és arról, hogy felelősséget kell vállalnunk a hozzánk tartozókért, amely olykor áldozatot követel tőlünk.

Miről szól? Egy faluszéli házikónak tizennégy lakója van –

a megözvegyült anya, tizenkét fia és a legkisebb gyerek, a lánya. Ha a szegénység nem lenne már így is túl nagy csapás, az éhes fiúk folyton anyjuk nyakára járnak – az elkeseredett asszony átkot szór gyermekeire. „Ó, Uram, bocsásd meg a bűnömet, bárcsak valami állattá változtatnád ezeket a fiúkat, nem bánom én, ha varjúvá is!” És mintha a meggondolatlan szónak hatalma lenne az ész felett, a tizenkét fiú éjfekete madárként az égbe száll... Eltelik tizenhat év, a faluszéli házikóban ketten élnek: a bánatos anya és egyetlen lánya, aki egy nap úgy dönt, megkeresi a testvéreit, és nyakába veszi a világot...

Derűt adni

Egy székely népmese modern módon, mégis autentikusan

A Halász Józsi attól különleges, hogy sok elemével a klasszikus népmesékhez hasonlít, mégis van benne egy olyan csavar, ami meglepi a közönséget – mondja Winkler Tamás Ábel rendező, aki színészként az idei évadtól a Nemzeti társulatának tagja.

Fontos volt otthon a mese, a mesélés gyerekkorában?

– Szerettem a rajzfilmeket, emlékszem, az *Egyiptom hercege* nagy hatással volt rám, sokszor megnéztem. A testvéremmel kaptunk meséket a szüleinktől is, főleg apától, aki az improvizált történeteikhez sokszor egy-egy kis figurát vagy bábót is használt. Anya pedig altató énekekkel kedveskedett nekünk. Ezek a közös pillanatok szép emlékeim.

A Halász Józsi kevésbé ismert népmese. Hogyan talált rá?

– Amikor a Magyar Népmese háza sorozathoz kerestem anyagot, kezembe került a 19. században élt Kriza János unitárius püspök, néprajztudós, költő székely népdal- és mesegyűteménye, és ebben találtam rá a *Halász Józsi*-ra. Olyan mesét kerestünk, amiben ott a derű, mert a legfontosabb, hogy a gyerekek jó érzéssel távozzanak a színházból. A *Halász Józsi* attól is különleges, hogy sok elemével a klasszikus népmesékhez hasonlít, mégis van benne egy olyan csavar, ami meglepi a közönséget.

Hogyan lett az eredeti meséből színdarab?

– Orosz Bogdán Noémivel, az SZFE dramaturg szakos hallgatójával az adaptáció során arra törekedtünk, hogy megőrizzük a cselekmény gerincét, de beépítettünk közjátékokat, elhangzanak népdalok, más mesékből vett utalások, sőt, mai közmondásokat is használunk. Az igazi cél az volt, hogy olyan előadás születessen, amely a népmesék motívumait és tanulságait modern módon, mégis autentikusan adja át.

Miért érdekes ma ez a történet?

– A *Halász Józsi* arról szól, hogy a legnagyobb kincs a tiszta szívben rejlik. Ha az ember megelégszik azzal, amije van, és nem vágyik mások javaira, előbb-utóbb eléri a boldogságot. Ebben a történetben a halál is előkerül, és a mese segíthet abban, hogy a gyerekek szívesen érintsék ezt a témát. Azt szeretnénk, hogy az ifjú nézők – és persze a szülők – ne csak a szórakozás emlékéért vigyék magukkal, hanem azt is, amit ebből a meséből tanulhatnak: hogy az önzetlenség és a hála fontos érték az életben.

Miről szól?

Józsi, az árván maradt szegénylegény egy napon az édesapja nyomdokaiba lépve elmegy halászni. Már majdnem feladná, mikor az utolsó merítésnél kifog egy aranyhalat. Hazaviszi, hogy majd a földesúrának adja, ám ekkor a hal gyönyörű szép kisasszonnyá változik. Rögtön meg is esküdnek, és élnek nagy boldogan. Egyre csak figyelmezteti Józsit újdonsült menyecskéje: a földesúr őt soha meg ne lássa, mert ha belészeret, addig nem nyugszik, míg meg nem szerzi magának. Ám hiába az intelem, a földesúr meglátja őt, és agyfűrt ácsai segítségével próbatételek elé állítja a tiszta szívű Józsit, aki varázslatos erővel bíró asszonykájába veti minden hitét, kinek hívószavára dolgos sárkányok sietnek elő...

Halász Józsi

Halász Józsi – MADÁCSI ISTVÁN |
Földesúr, Szent Péter – FEHÉR LÁSZLÓ
| Feleség – BATTAI LILI LUJZA | Első
ács, kocsis, sárkány – JUHÁSZ PÉTER |
Második ács, kocsis, sárkány – BOGNÁR
BENCE | Józsi édesanyja – POLYÁK
ANITA | Józsi édesapja – KRAUTER
DÁVID | Mesélő – SÉRA DÁNIEL

Dramaturg: Orosz-Bogdán Noémi e. h.
// Díszlet: Nagy Bogáta e. h. // Jelmez:
Zubornyák Emese // Zeneszerző és
zongorán közreműködik: Kardos Tibor //
Rendezőasszisztens: Kordics Luca e. h.

Rendező: WINKLER TAMÁS ÁBEL

mikor? hol?

PREMIER: október 8.

További előadás: október 10. – 10 óra

Kaszás Attila Terem

A mesék rendezőivel az interjúkat SZÍTÁS ANETT készítette

Indul az évad

Változatos
műsorkínálattal várja
nézőit a Nemzeti Színház
a 2025/26-os évadban.

Összeállításunkban
ízeltőt adunk sokszínű
repertoárunk októberi
előadásából – kortárs
és klasszikus, próza és
zenés, vidám és komoly,
magyar és külföldi...

ELŐADÁS-AJÁNLÓ

Tabajdi Anna és Trill Zsolt, a háttérben Berettyán Sándor

Salome

Egy dráma, amelynek fő „eseménye”
a hír a szeretet eljövételéről

A fiatal júdeai hercegnő, Salome érzéki szerelemre lobbán a börtönbe vetett próféta, Jochanán (Keresztelő Szent János) iránt, ám a „sivatagi szent” visszautasítja őt. Ugyanakkor Salome szépsége annyira lenyűgözi a mostohaapját, Heródes Antipász tetrarchát, hogy egy pazar lakoma során arra kéri – táncával gyönyörködtesse el őt és a vendégeket, megígérve, hogy ezért bármely kívánságát teljesíti. Salome – akit a szentéletű Jochanán elutasított – bosszúvágytól hajtva és részben anyja sugallatára, ezüstpáncsra kéri a próféta fejét. Heródes, bár tiszteli a prófétát, mégsem hallgat baljós előérzeteire, és Saloména tette esküje miatt végül lefejezteti Jochanánt.

A társalgási drámáiról nevezetes Oscar Wilde (1854 – 1900) különleges bibliai témájú darabjából különleges előadás készült a Nemzeti Színházban.

– A *Salome* egy olyan világról szól, amely még nem áll készen az Örömhírré, vagyis a Megváltó érkezésére és a Hírnökre, vagyis Keresztelő János prófétára, aki a darabban Jochanán névre hallgat – mondja Diana Dobrev a bolgár rendező. – A darab fő témái pedig a hit és a szeretet. Örök témák, amelyek különösen aktuálisak a napjainkban uralkodó hitetlenség idején. Wilde művének fő „eseménye” a szeretet eljövételének híre. A szeretet, amit nevezhetünk az isteni utáni vágyakozásnak is. De amikor a szenvedély szerelemnek álcázza magát, és nem teljese lehet be, amikor a kísértés tiltott tekintete a birtoklás ádáz vágyára összpontosul, akkor a bosszú képét ölti, mert nem lehet elviselni... A kor, amiben ma élünk, nagyon emlékeztet arra az időre, amikor a darab cselekménye játszódik. Akkor is és most is egy olyan korszakváltó pillanathoz érkeztünk, amikor az embernek az az érzése, hogy ez a világ fokozatosan kezd szétesni, és valami alapvető változás érte uralkodik el rajtunk. Úgy látom, hogy az emberiség eljutott egy olyan ponthoz, amikor azt érzi, hogy nem lehet így tovább létezni, de van remény...

Oscar Wilde

Salome

Salome – TABAJDI ANNA e. h. | Heródes – TRILL ZSOLT | Heródiás – SZÜCS NELLI | Jochanán – BERETTYÁN SÁNDOR | Námán, a hóhér – KOVÁCS S. JÓZSEF | Narraboth, az ifjú szíriai – BERETTYÁN NÁNDOR | Nátán, Heródiás apródja – MADÁCSI ISTVÁN | Mirjam – NAGY MARI | Tigellinus, a római – BOGNÁR BENCE JÁNOS | A kappadókiai / Eliezer, zsidó férfi – JAKAB K. TAMÁS | A núbiai / Ehud, zsidó férfi – KRAUTER DÁVID | Nazarénus / Elizeus / első katona – WINKLER TAMÁS ÁBEL | Nazarénus / második katona – SÉRA DÁNIEL | Ráhel / júdeai nő – POLYÁK ANITA | Rebekka / júdeai nő – BATTAI LILI LUJZA | Ruth / júdeai nő – SIPOS ILKA

Díszlet: Mira Kalanova // Jelmez: Marina Raychinova // Zeneszerző: Petia Dimanova // Hangtervező: Yavor Karagitliev // Dramaturg: Kozma András

Rendező: DIANA DOBREVA

mikor? hol?

október 17. – 19 óra • Nagyszínpad
október 18. – 15 óra • Nagyszínpad

EZT IS NÉZZE MEG!

videóajánló
az előadásról

Ázott hajában hét halott bogár ragyog

Radnóti Miklós élete – Vecsei H. Miklós és a QJÚB koncertszínházi előadása

– Radnótit nyolcvan éve ölték meg, sokmillió testvérével együtt. Fájdalmasan kevés időnek tűnik ez a nyolcvan év – mondja az előadás írója, rendezője és főszereplője, Vecsei H. Miklós. – Ha felszállok a villamosra, több emberrel is találkozhatok, aki már élt, akár kiskamasz volt, amikor ez történt. Leülök velük szemben, lopva nézem az arcukat, és újra és újra felteszem magamnak a kérdést, hogy hol vagyunk most mi ebben az áradatban, mi vele a feladatunk? Az utóbbi években újra a háború lett a világ identitása. Nehéz feldolgozni, hogy a civilizáció több ezer év tapasztalata és két közeli világháború után újra ide jut el. Nehéz megbirkózni a gondolattal, hogy mára már sokadik tényező az emberélet, a teremtés csak egy közepes tét lett az asztalon.

– Azt hiszem, színházi dimenzióban ezek a nagy fogalmak, mint a szerelem, a háború, a költészet, vagy éppen a természet, egy pillanatra sem válnak el egymástól. Éppen emiatt a komplexitás miatt, én magam egy picit elfordultam a hagyományosnak mondható, történetmesélő dramaturgiától, és igyekszem egy belső valóságnak a történetét és ívét felrajzolni, mint ebben az előadásban a QJÚB csapatával, koncertszínházi formában.

– Két halál satuja közt élt, írja Radnótiról Csoóri. Születésekor meghal az ikertestvére és az édesanyja, ezt idézzük meg az *Ikreik havának* részletével és jutunk Radnóti Miklós és felesége, Gyarmati Fanni naplórészletein, olyan verseken át, mint a *Tétova óda*, a *Levél a bitveshez* Abdáig, és tovább, a tömegsír feltárásáig, majd Fanni találkozásáig a holttesttel. Sok előadásom halállal ér véget, tudatosan készültem rá, hogy ezúttal jelenjen meg a feltámadás.

QJÚB

**Ázott hajában hét halott
bogár ragyog**

(Mik és Fanni belső valósága)

Radnóti Miklós és Gyarmati Fanni élete alapján a szövegkönyvet írta és rendezte Vecsei H. Miklós

Játsszák: FRIMMEL JAKAB, HEGEDÜS BORI, MIHALIK ÁBEL, PACZÁRI VIKTOR, RATKÓCZI HUBA, VECSEI H. MIKLÓS

Közreműködik: JUHÁSZ ANNA

Látvány: Palkovits Edina //
Koreográfus: Kondákor Panka //
Fénytervező: Kiss Lóránd // Hang:
Gál Máté // Színpadtér: Tóth Kázmér,
Vecsei H. Miklós // Producer: QJÚB
és iamyank // Rendezőasszisztens:
Trimmel Sándor Ákos

mikor? hol?

október 1. – 19 óra • Nagyszínpad
október 2. – 11 és 14 óra • Nagyszínpad

EZT IS NÉZZE MEG!

információk,
képek
az előadásról

Macskajáték

Örkény István tragikomédiája – Orbán Béláné harca a világgal

„E groteszk történet főhőse özvegy Orbán Béláné, s a darab valójában az ő véget nem érő vitája, szájkodó, alakoskodó, még a bazugságtól sem visszariadó porlekedése mindenkiel, aki körülveszi: a lányával, a szomszédnőjével, Paulával s legfőképpen az ő München közelében élő nénjével, Gizával. Körömszakadtáig barcol, hogy zűrzavaros, értelmetlen és reménytelen szerelmét ráerőszakolja a világra. Megvan benne minden, amire az ember képes: egy piaci kofa nagyszájúsága és egy görög tragika fensége. Mit is tehetne más? Orbánné a természet törvényei ellen barcol, mert semmibe veszi az öregséget, és hadat üzen a balátnak” – írta Örkény István a *Macskajáték* című tragikomédiája elé.

– A szerelemtől ez a hölgy, aki már hatvan fölött van, egyszer csak elkezd úgy viselkedni, mint egy kamasz lány, és ebben van valami fájdalmasan szép. Nem szirupos történet, Örkény bölcs humora szövi át – mondja Udvaros Dorottya, aki Orbánnét alakítja a Nemzeti Színház előadásában.

Szász János rendező szerint, ha az ember mindig beletörődne abba az élethelyzetbe, amiben van, és megelégedne vele, akkor semmi nem változna, és nem is hinne abban, hogy változhat még az élete. – Ez fontos. A darab szerint megéri nyugtalannak lenni és nem elfogadni a dolgokat. Legfeljebb eljön a kijózanodás pillanata ebben az örült versenyfutásban. Orbánné folyton rohan, és a végére bizony elfárad. Rá kell jönnie: lehet, hogy ez volt az utolsó esélye az életben, hogy még egyszer valami fontos történjen vele...

A *Macskajáték* először regényként jelent meg 1965-ben. A színpadi változat ősbemutatója 1971-ben Szolnokon volt,

pár hónap múlva pedig a Pesti Színházban került színre, Sulyok Mária és Bulla Elma főszereplésével. Mindkettő rendezője Székely Gábor volt.

A *Macskajáték* a Nemzeti Színházban kiváló művészek jutalomjátékára teremt alkalmat, és igaza van ezúttal is Sulyok Mária jövődőlésének: „a *Macskajáték* talán mást jelent majd, megváltozhat a darab hangvétele, üzenete is, de a siker nem pártol el tőle. Orbánné mindannyiumkat túlél.”

Örkény István

Macskajáték

Orbánné – UDVAROS DOROTTYA m. v. | Giza – GYÖNGYÖSSY KATALIN m. v. | Egérke – NAGY MARI | Csermlényi Viktor – BLASKÓ PÉTER | Paula – TÓTH AUGUSZTA | Illus, Orbánné lánya – SZILÁGYI ÁGOTA / KATONA KINGA | Józsi, Orbánné veje – MADÁCSI ISTVÁN | Pincér, Schwester – FÜLÖP TAMÁS m. v.

Díszlet: Vereckei Rita // Jelmez: Szakács Györgyi

Rendező: SZÁSZ JÁNOS

mikor? hol?

október 4., 6. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

A mű a Proscenium Szerzői Ügynökség engedélyével kerül előadásra

Nagy Mari, Udvaros Dorottya

EZT IS NÉZZE MEG!

videóajánló
az előadásról

Bordás Roland, Katona Kinga

Don Juan

Egy negatív hős, az egyetlen őszinte a képmutatók között

Hogy Don Juan valóban létezett-e, pontosan senki sem tudja. A vakmerő nőcsábász hírében álló, a valláserkölcssel mit sem törődő spanyol nemesről már a középkorban is meséltek az emberek. A pokol tüzeire jutott hűtlen csábító halála ellenére halhatatlanná vált.

– Molière komédiája tükröt tartott saját korának, s eszerint Don Juan egyértelműen negatív hős, de ez a mű mégsem egysíkú, mert alapvető tulajdonsága az ironia, ami kifürkészhetetlenné teszi: az udvari szerző színleg dicséri benne XIV. Lajos királyt, mi mégis a hatalom kritikáját olvassuk ki belőle – mondja Aleksandar Popovski rendező.

„Nincs már ebben ma semmi szégyellnivaló; a képmutatás divatos bűn, és minden divatos bűn erényszámba megy” – fogalmaz Molière, és ez a monológindítás jól mutatja, mennyire aktuális a Don Juan. Hiszen a képmutatás – ahogy minden korban – manapság is domináns tünet. Don Juan sosem hazudik. Az őszinte hódítási szándéka nem érne célt a környezete nélkül – fogalmaz a rendező, aki szerint manapság minden pillanatban ki vagyunk téve a csábításnak. A kapitalizmusnak, különösen a liberális kapitalizmusnak az a sajátossága, hogy megteremti a függőség környezetét számunkra: az elcsábulás függőségének feltételeit. Olyan világban élünk ma, amelyben minden dolognak ára van. Ez az ár meghatározza a dolgok iránti viszonyunkat.

S hogy kicsoda is valójában Popovski szerint Don Juan? Egy művész, aki összeköti az eget a földdel: minden szavával és gesztusával vertikálisan kommunikál. Ennek az éggel való kap-

csolattartásnak a vivőanyaga a szerelem. Don Juan olthatatlan vágya, ami egyik nőtől a másikig hajtja, abból fakad, hogy – amint ezt korunkban is gyakran tapasztaljuk – Don Juan folyamatosan az eget fürkészi a tekintetével, vagy mindig a túlvilágira tekint, de közben a földön borzasztó dolgokat művel.

Molière

Don Juan, avagy a kőszobor lakomája

Fordította: Illyés Gyula, Gáspár Endre

Don Juan – BORDÁS ROLAND | Sganarelle – RÁCZ JÓZSEF
 | Donna Elvira – BUBIK RÉKA e. h. | Egy titokzatos nő –
 UDVAROS DOROTTYA m. v. | Gusmann, Pierrot, parasztleány
 – BERETTYÁN SÁNDOR | Don Carlos – BERETTYÁN NÁNDOR
 | Don Alonso / Salivando – KOVÁCS S. JÓZSEF | Don Luis,
 Kőszobor – RUBOLD ÖDÖN | Koldus – VARGA JÓZSEF |
 Charlotte – BARTA ÁGNES m. v. | Maturina – SIPOS ILKA |
 Dimanche úr – TÓTH LÁSZLÓ | Donna Anna – KATONA KINGA
 | Aireado – JAKAB K. TAMÁS

Díszlet: Numen/For Use + Ivana Jonke // Jelmez: Mia Popovszka
 // Zeneszerző: Marjan Nekjak // Dramaturg: Verebes Ernő

Rendező: ALEKSANDAR POPOVSKI

mikor? hol?

október 14., 15. – 19 óra • Nagyszínpad

A kaukázusi krétakör

Bertolt Brecht háborús darabja példázat a jóról

Az ország kormányzóját, Georgi Abasvilit a hatalomra törő Herceg megöleti, a várost pedig felgyújtják. A menekülő kormányzóné, Natella magára hagyja kisfiát, akit viszont a jószívű szolgálólány, Gruse Vacsnadze vesz magához. Innentől kezdve saját gyermekeként neveli odaadón, vállalva minden nehézséget, és még azt is, hogy ezzel összetöri szerelme, Szimon Csacsava szívét. Azonban a háborút követően a kormányzóné visszatér, és önmagának követeli vér szerinti gyermekét. A feloldhatatlannak tűnő dilemma megoldását Azdakra, a községi bíróra bízák, aki egy ősi próbatétellel tesz igazságot a két asszony között.

Amikor a vér szerinti anya visszaköveteli a gyereket, Azdak felrajzolja a krétakört, közepére állítja a kisfiút, és elmondja: a két nő közül annak ítéli a gyereket, aki kiragadja onnan. Aztán mégis annak adja, aki elengedte a gyereket, aki inkább lemond róla, minthogy fájdalmat okozzon neki. Nem a törvény szerint ítél tehát, hanem emberségesen. Azdak az egyszerű, józan népi bölcsesség képviselője. Nem a törvénykönyvből ítélkezik – azt csak a feneke alatt tartja, hogy magasabban üljön. Az íratlan igazság szerint ítél.

Vajon mi az erősebb – a szeretet gyöngédsége vagy a vér szerinti kötelék joga? Lehet-e igazságot tenni a kétféle anyai szív között? A törvény betűje vagy az élet törvénye szerint kell igazságot tenni. Bertolt Brecht népszerű darabja – amelynek ihletforrása egy ősi kínai legenda, illetve Salamon király bibliai példázata – ezeket a fájdalmas erkölcsi kérdésekre keresi választ.

„Bármely háborút, bármely veszteséget csak a jóság által lehet helyrehozni. Csak a jóság és a bölcsesség képes megmenti az embert. Erről szóló példázat A kaukázusi krétakör – mondja az előadás rendezője, a grúz Avtandil Vaszimasvili. – Nem a háború pusztításáról, hanem a jóságról, nem az alantas ösztönökről, hanem a nehéz időben megőrzött tisztességről szól az előadásunk.

EZT IS NÉZZE MEG!

videóajánló
az előadásról

Katona Kinga, Bordás Roland

Bertolt Brecht

A kaukázusi krétakör

Gruse Vacsnadze – KATONA KINGA | Szimon Csacsava – BORDÁS ROLAND
| Azdak – TRILL ZSOLT | Georgi Abasvili / Herceg – BERETTYÁN SÁNDOR |
Natella – BUBIK RÉKA e. h. | Gogi / Bizergan Kazbeki / Beteg – FEHÉR LÁSZLÓ
| Lavrenti / Öreg tejárús / Öreg paraszt / Fogadós – SZARVAS JÓZSEF | Salva,
rendőr – KRISTÁN ATTILA | Gruse „anyósa” / Idős feleség – SZÜCS NELLI | Joszif,
Gruse „férje” / Orvos / Menekült / Fialtal paraszt – HERCZEGH PÉTER | Szerzetes
/ Nagyherceg / Gazdag paraszt / Idős férj – VARGA JÓZSEF | Arszen Kazbeki /
Őrvezető / Menekült – PALLAG MÁRTON | Fafej, közkatona / Lovászfű, Lavrenti –
KOVÁCS S. JÓZSEF | Aniko / Dajka / Szakácsnő / Parasztasszony / Grúzia anyácska
– SZILÁGYI ÁGOTA | Zsuzsuna / Fialtal lány / Parasztasszony – BATTAI LILI LUJZA
| Katona / Fialtal paraszt / Vendég / menekült – MADÁCSI ISTVÁN

Díszlet: Mirian Svelidze // Jelmez: Natalia Kobahidze // Zene: Gia Kancseli //
Dramaturg: Kozma András // Koreográfus: Vida Gábor

Rendező: AVTANDIL VARSZIMASVILI

mikor? hol?

október 16., 22 – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

Garai Gábor műfordításának felhasználását az UMPA Ügynökség engedélyezte

A NEMZET SZÍNHÁZA

25/26 évad

A király halódik

A mi kis városunk

A szívem királynője

Candide

Csongor és Tünde

Magyar Népmese Háza

További előadások és jegyek: nemzetiszinhas.hu

Szarka Tamás

Esthajnal

cigányballada Makszim Gorkij Makar Csudra című elbeszélése és A cigánytábor az égbe megy című film nyomán

Játsszák: BLASKÓ PÉTER, BERETTYÁN NÁNDOR / HERCZEGH PÉTER, KATONA KINGA, RÁCZ JÓZSEF, NYÁRI OSZKÁR m. v., NAGY MARI, BODROGI GYULA / MIKÓ ISTVÁN m. v., SZARVAS JÓZSEF, KRAUTER DÁVID, SZILÁGYI ÁGOTA, POLYÁK ANITA, BATTAI LILI LUIZA, BABINDÁK ERNŐ m. v., DOBOS JUDIT m. v., GÁBOR ANITA m. v. / BAKONDI JÁZMIN m. v., FARKAS RAMÓNA m. v. / FENYVESI KRISZTINA m. v., BORDÁS ROLAND, MADÁCSI ISTVÁN, CSABAI JÓZSEF MÁRK m. v., TOMPA ATTILA m. v., SÉRA DÁNIEL, SÁNTA GERGŐ m. v., SZEVERÉNYI BARNABÁS m. v.

Közreműködnek: a Magyar Nemzeti Táncgyűttes táncosai, a Karaván Színház művészei, a Baross Imre Artista- és Előadóművészeti Akadémia növendékei

Díszlet: Galambos Péter // Jelmez: Berzsényi Krisztina // Táncosok jelmezei, táncdramaturg, koreográfus: Zs. Vincze Zsuzsa

Társrendező, koreográfus: ZSURÁFSZKY ZOLTÁN

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

mikor? hol?

október 25. – 18 óra • Nagyszínpad
október 26. – 15 óra • Nagyszínpad

Esthajnal

Szarka Tamás cigányballadája – zenés színház a Nemzetiben

– A szerelemről, a szenvedélyről, nem utolsósorban pedig a végtelen szabadságvágyról szól az *Esthajnal* című zenés játék – mondja az ősbemutató rendezője, Vidnyánszky Attila. – Két fiatal, Lojko és Esthajnal szerelmének történetét a vén Makar Csudra meséli el. A két fiatal egymásba szeret, de a szerelem mindent elsöprő érzése mégis béklyó számukra, mert útjában áll a szabadságuknak... A fő szál egy cigány Rómeó és Júlia történet, ami abban különbözik Shakespeare művétől, hogy amíg ott a családok kibékíthetetlen viszálya gátolja meg a szerelem beteljesedését, itt nálunk a két fiatalban tomboló érzések vezetnek a tragikus, mégis felemelő végkifejlethez. Ahogy a darabban Esthajnal mondja a fiúnak: „Téged szeretlek, de a szabadságot jobban szeretem, mint téged”. Sok kortárs előadás született a romák hétköznapi életéről, a társadalmi helyzetük gondjairól, a szegénységről, a kirekesztettségről és mindezek okairól, és arról is, hogyan lehetne ezeket megoldani – de én nem ezt akarom megmutatni. Egy idealizált, romantikus képet akartam festeni, hogy ebben a cigányság a szabadság metaforája legyen – fogalmazza a rendező.

– Az *Esthajnal* különleges előadás a Nemzeti művészeivel, a Nemzeti Táncgyűttessel, a Karaván Színház roma színészeivel, a fiatal akrobatákkal a Fővárosi Nagycirkusból, és a két gyönyörű lóval, a hófehér és a fekete paripával – mondja a szerző, Szarka Tamás. – A színpadon párhuzamosan történnek az események, az egyik hangulatból a másikba húzzák-sodorják a nézőket. Egy pillanatra se áll meg az előadás, egyik kép a másikba folyik, aztán már lendül is tovább. Száll a színház, és mi repülünk vele...

EZT IS NÉZZE MEG!

videóajánló az előadásról

Az öngyilkos

Örömszínház a háború árnyékában

A főhős, Podszekalnyikov a feleségével és anyósával él egy társ-bérletben. Nincs munkája, és nagyon lehangolja, hogy ingyenélőnek érzi magát. Miután összeveszett a feleségével a májas kolbáson, elhatározza, hogy öngyilkos lesz. Felesége és anyósa, valamint szomszédja, Kalabuskin megpróbálják erről lebeszél-
ni, de úgy tűnik, hogy öngyilkossága sokak számára kapóra jön. Podszekalnyikov azonban elgondolkodik az élet és halál furcsa viszonyáról, és hirtelen rájön, hogy egyáltalán nem akar meghalni, de már nincs mit tenni, másnap a tiszteletére pazar búcsú-vacsorát rendeznek, ahol rádöbben öngyilkosságának igazi je-
lentőségére: „Tudják, mit tehetek? Megtehetem, hogy senkitől sem félek, elvtársak. Senkitől. Bármit akarok, azt megtehetem. Úgyis meg kell halnom. (...) Ma én uralkodok minden ember felett. Diktátor vagyok. Cár vagyok, kedves elvtársak.”

– Hol vaskos, hol finom humorral arról a keserűdes élet-
érzésről szól *Az öngyilkos* című fekete komédia, hogy minden kilátástalanság ellenére: élni kell – mondja ifj. Vidnyánszky Attila rendező. – A Nyikolaj Erdman által megrajzolt világ nagy-
on összecseng a beregszászi társulat jelenlegi helyzetével. Az orosz-ukrán háború miatt el kellett jönniük otthonról, ebben az átmeneti helyzetben kell megtalálniuk a túlélés módoza-
tait, akárcsak a mi Podszekalnyikovunknak, aki ezt mondja: „Mindegy, hogyan, csak élni... Ha egy csirkének levágják a fe-
jét, levágott fejjel szaladgál az udvaron. Mint a csirke. Nem bá-
nom. Levágott fejjel, csak éljek...” Szeretnénk személyesek len-
ni, mert a társulatról is mesélünk, de mégiscsak egy fergeteges vígjátékot írt Erdman. Azt szeretném, ha az előadás a színészek és a néző számára is örömszínház lenne.

Nyikolaj Erdman

Az öngyilkos

abszurd komédia

Fordította: Dalos Rimma

Szereplők: SÓTÉR ISTVÁN, POLYÁK ANITA
e. h., VASS MAGDOLNA, FERENCI ATTILA,
GÁL NATÁLIA, OROSZ MELINDA, SÉRA
DANI e. h., FORNOSI D. JÚLIA, CSÉKE
ADRIENN, OROSZ MELINDA, JAKAB
TAMÁS e. h., SZILVÁSI SZILÁRD, PUSKÁS
GERGŐ, OROSZ IBOLYA, MÓNUS DÓRA,
HECZEL JÁZMIN, BALOGH MIKLÓS, JAKAB
K. TAMÁS, valamint hangfelvételtől: RÁCZ
JÓZSEF, VARGA JÓZSEF

Rendezte: ifj. VIDNYÁNSZKY ATTILA

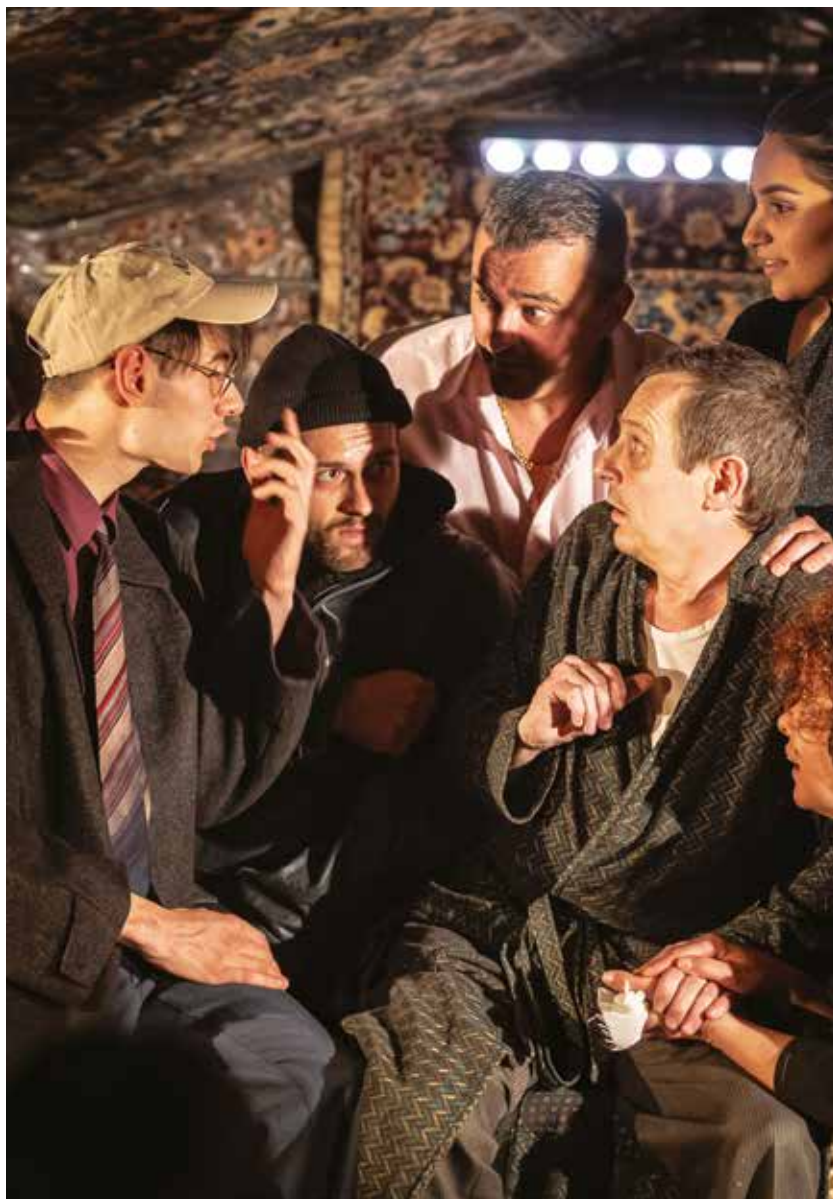
mikor? hol?

október 29., 30. – 19 óra
Kaszás Attila Terem

a Nemzeti Színház és a beregszászi színház
közös produkciója

EZT IS NÉZZE MEG!

információk, képek
az előadásról

István király

Hívó ember és vágató pogány – egy uralkodó végső döntésének napja

Első királyunk élete utolsó napjaiban sorsdöntő feladat előtt áll. El kell döntenie, ki kövesse őt a trónon. A pogány, de Árpád-vérből való Vazul, vagy a keresztény, de idegen, velencei Orseolo Péter? (Ez utóbbi persze szintén rokon: István nem ismert nevű leánytestvérének a fia, akinek apja egy száműzött velencei dózse volt.) A két világ – a pogány és a keresztény – ütközik tehát. István nagy dilemmája: a keresztény és a magyar lehet-e egy, vagy pedig az egyiknek el kell pusztulnia?

– Ezer év távlatából azért fontos ez a „pillanat”, mert meghatározott mindent, ami utána következett – fogalmaz Berettyán Nándor rendező. – István sem magában, sem a környezetében nem tudja feloldani a két világ konfliktusát. Minden harcot megnyert az életében, sikeres volt hadvezérként, politikusként, államalapítóként, egyházszerzőként, most azonban a lelke-

ket kellene megnyernie. De ez lehetetlen. (Divatos szóval élve olyan polarizált volt a társadalom akkor is, ami jócskán ad okot mai áthallásokra.) Nincs olyan utód, aki az ő életművét törés nélkül tovább tudná vinni, akit mind a keresztények, mind a pogányok elfogadnának, és szinte már vallásosan tisztelnének, ahogyan őt. Ezért hozza meg azt a páratlan és csodálatos döntést, hogy az országot Szűz Máriának-Boldogasszonynak ajánlja fel. A magyar nép sorsának irányítását az égbe teszi, és fordítva, az égit lehozza a földre.

Sík Sándor drámájának előadásában egy uralkodó utolsó napját látjuk, mégis egész személyisége kirajzolódik. A bölcs államférfi, a hívó magánember, a szerelmes férj és szerető apa, a már-már kegyetlen bíró, a szigorú hadvezér, sőt még a vágató pogány is.

Söptei Andrea, Rátóti Zoltán

Sík Sándor

István király

István – RÁTÓTI ZOLTÁN | Gizella – SÖPTEI ANDREA | Orseolo Péter – SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ m. v. | Aba Sámuel – SZARVAS JÓZSEF | Vazul – KRISTÁN ATTILA | Sebős – MÉSZÁROS MARTIN m. v. | Ilona – BATTAI LILI LUJZA | Anasztáz – RUBOLD ÖDÖN | Csanád – MADÁCSI ISTVÁN | Bolyha – VARGA JÓZSEF | Szalók – KOVÁCS S. JÓZSEF

Közreműködnek a MATE Rippl-Rónai Művészeti Intézet színművész hallgatói: BAKOS GERGŐ, BARTUS BOTOND, BEREKSZÁSZI ÁBEL, CSÉKE ADRIENN, CSENGEY MÁRTON, DÉVÉNYI ALÍZ, GULYÁS GRÉTA, KAMARÁS ANNA, LIPPAI PANNA, MACSÁRI ESZTER, NÉMETH ALIZ, RATAJ BRÚNÓ, SZABÓ NOEL, TAR BOLDIZSÁR, TÓTH BENCE, TÓTH REGINA

Díszlet: Ondraschek Péter // Jelmez: Berzsényi Krisztina // Bábtervező: Horváth Márk // Koreográfus: Berecz István

Rendező: BERETTYÁN NÁNDOR

mikor? hol?

október 31. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

EZT IS NÉZZE MEG!

videóajánló
az előadásról

Egy korai nagy siker: Dalma. A főszerepet, a férfias nevelésű és élethivatású avar fejedelemséget, Dalmát Jókainé Laborfalvi alakította, sokak szerint ez volt legjobb színpadi teljesítménye.

Jelenlét és örökkévalóság

Jókai Mór és a (nemzeti) színház

Írt népszínművet, hazafias és bűndrámát, ábrándképet, számtalan alkalmi darabot, színpadra adaptálta páratlanul sikeres regényeit. Első színésznő feleségével a forradalom hozta össze, és színésznő volt második felesége is. Belülről ismerte a színház világát, regényeiben emléket állított a vándorteátristáknak és a Nemzetinek. Korának sztárirója volt a kétszáz éve született Jókai Mór, akinek hosszú teátrumi pályáját a kezdeti felívelés után leginkább csendes bukások és „tisztos” sikerek szegélyezték. A színpadokon is a regényírókat ünnepelte a közönség.

„A színház oltár volt ma” – írta Jókai hírlapi tudósításában a 1848. március 15-iki történelmi nevezetességű koraestéről, amelyen hirtelen elhatározásból ő maga is fellépett az ország első számú színpadán, a Nemzeti Színházban.

SZÍNHÁZI ÉLETESEMÉNY

Ez volt az első alkalom, hogy megmutatkoztak szónoki képességei, hogy meg tapasztalhatta: hatalma van közön-

sege felett – sikerült lecsillapítania a zajongókat, a börtönből kiszabadított Táncsics jelenlétét követelőket.

Több (néhány részletben egymással nem egyező) beszámolót ismerünk erről a forradalmi napot lezáró színházi estéről, maga Jókai is többször emlékezett meg róla, hiszen élete egyik (ha nem a) legfontosabb eseménye volt. Az évek múlásával kicsit mindig változtatott elbeszélésén, nem függetlenül persze attól, hogy milyen

kontextusba illesztette. A fő mozzanatok azonban változatlanok maradtak. Így az is, hogy ezen az estén vált nyilvánossá a színház ünnepe drámai színésznőjével, Laborfalvi Rózával való kapcsolata. A szépsége és sikerei teljében lévő művésznő a pillanat adta lehetőséget megragadva, hatásos, a nemzeti emlékezetben máig megőrzött színpadi jelenet szereplőjévé avatta a színpadra felrohanó nyurga fiatalembert, a 23 éves Jókay Móricot – éppen e nevezetes naptól fogva kezdi elhagyni a „nemesi” y-t, és lesz belőle Jókai. A felhevült ifjú egész napi utcai szerepléstől megtépázott köpönyegére Laborfalvi Róza saját, addig kebelén viselt kokárdáját tűzte fel, majd megölelte és megcsókolta a fiatalembert. A történelmi nevezetességű nap így lett viharos gyorsasággal kifejlődő szerelmük nagy napja is.

E megismételhetetlen alkalmat követően Jókai számtalan estét tölt majd még el ebben az épületben, mindinkább beavatottként szemlélve a színházi univerzumot, a színpadot, a nézőteret, a színpad mögötti világot, a színészeket jelmezben deklamálva és hétköznapi életük gondjaiba merülve. Laborfalvi Róza fellépésein – ha csak tehette – ott ült a nézőtérben, és részt vett a színészek társas összejövetelein is.

KRITIKUS ÉS VITÁZÓ

Eközben – néhány évig – színikritikusként is fellépett: legtöbbször egy maga teremtette kakasfejű, embertestű lény: Kakas Márton alakját öltötte magára, s ekként lett a századközep legolvasottabb magyar nyelvű lapjának, a Vasárnapi Újságnak színházi tudósítója. A magyar öltözetű, magyar észjárású Kakas Márton kakaskodásai (voltaképpen bírálatai) kis paródiák voltak, amelyek egyszerre szórakoztatták és tanították a publikumot. E kacagtató színházi levelek mellett komoly hangvételi, saját neven közölt írásokban is hozzászólt a Nemzeti Színház és színészet ügyeihez. Ekként és ekkortájt folytatott vitát a magyar színészet és drámaírás minőségéről Gyulai Pállal, irodalmi és politikai működésének nagy kritikusával. Gyulai a magyar színjátszás színvonalának kemény bírálatát a nagy olasz színművésznő, Adelaide Ristori berlini vendégjátékának elragadtató elemzésében tartotta jónak kifejtetni, amelyben Jókai (és a vele teljes egyetértésben fellépő színész, Egressy Gábor) a méltányosság szempontjának teljes mellőzését vélte felfedezni.

A magyar színészet, a magyar színházi kultúra múltjának kicsinyisége, s ezzel összefüggésben kezdetektől fogva nemzeti ügyként való felfogása és pártolása magyarázat is, mentség is Jókai szemében a Gyulai által szóvá tett színvonalgyengeségre. Másfelől pedig, ami mindebből a Nemzeti Színházra volt vonatkoztatható (vagyis csaknem minden), mélyen sértette azokat a szinte családi érzéseket, amelyeket Jókai az intézmény iránt táplált. A személyes vagdalkozásoktól sem mentes vita elcsendesülésével, egyszersmind Ristori pesti vendégszereplésével számára is világossá vált, hogy változtatásokra, változásra van szükség, hogy a színháznak és a színészetnek is ki kell lépnie a védettségéből, nagykorúvá, önmagáért felelőssé kell válnia.

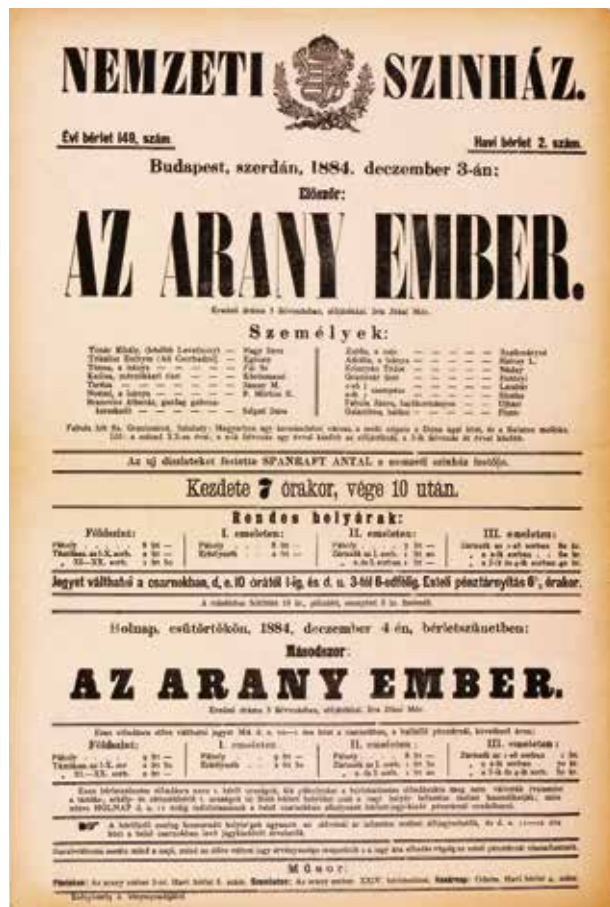
SZEMÉLYES ELKÖTELEZŐDÉS

Kétségtelen, hogy Laborfalvi Rózával kötött házassága a személyes elköteleződés érzelmeit is belevitte a színházhoz, a színjátszáshoz,

Jókai a színésznőfeleségeivel: az oldalán fent Laborfalvi Róza, lent Nagy Bella

a magyar színészsorshoz való viszonyába. Belülről, közelről szemlél(het)te a színházi világot, s több regényében is jelentős szerephez, némely esetben pedig csaknem főszerephez juttatta. Íróként (mindenekelőtt az *És mégis mozog a föld* lapjain) sokat tett hozzá a magyar színészet hőskorának értelmezéséhez, évfordulós alkalmakra írt ünnepi színműveiben és proológusai-ban pedig legendáriumához. Úgy tűnik, Jókai szerint a kezdeteket, az új korszakokat nyitó eseményeket nem lehet a tárgylagosság hideg optikáján szemlélni, még a kritikusoknak sem, nem is beszélve az írókról.

A Nemzeti Színház nagy napjait regényíróként is megörökítette, a *Kárpáthy Zoltán* első fejezetét (Egy nemzeti ünnep) a színház 1837. augusztus 22-iki megnyitójának szentelte, *A tengerszemű hölgy* lapjain pedig részletekbe menően idézte fel az 1848. március 15-iki rendkívüli, különös és felemelő színpadi történeteket.

Minde mellé többnyire nem szent helyként, ellenkezőleg: csaknem mindennaposan látogatott köztérként jelenítette meg a színház, s ez nagyjában-egészében meg is felel a valóságnak. Amint azt több korabeli napló és visszaemlékezés tanúsítja, a színházba járás korántsem számított valamiféle emelkedett programnak, inkább egyfajta – viszonylag könnyen elérhető – társasági, olykor pedig társadalmi, sőt politikai eseménynek. Általában véve a színjelöladások többsége a köny-

nyedebb szórakoztatást szolgálta. A tragédiák iránti érdeklődést leginkább a politikai áthallásoktól sem mentes hazafias drámák keltették fel (ideértve a *Bánk bánt* is), s csak a későbbiekben, jóval a kiegyezés után kerültek előtérbe a színészi alakítások és a rendezői interpretációk.

A NEMZETI SZERZŐJE

Jókait színpadi szerzőként erős és példátlanul hosszantartó kapcsolat fűzte a Nemzetihez: tucatnyi, változatos műfajú darabot írt a színház számára. Bár kezdetben elmaradtak a sikerek, néhány év után a színház is és a szerző is megtalálta a számításait. Egy századvégi összegzés szerint a Nemzetinek 1896-ig (nem számítva a bérletes előadásokat) csaknem 100 ezer forint bevétele volt a Jókai-darabok színreviteléből. Az író pedig egyaránt élvezhette a szolid anyagi megbecsülést és az annál sokkal nagyobb mértékű nézőtéri tetszést.

Először 1846. április 18-án állt a Nemzeti színpadán Jókai, mikor is első népszínműve, *A két gyám* bemutatóján a karzati közönség által „megéljenzetett és kitapsoltatott”. A zajos ünneplést ifjú elváratai szolgáltatták, hogy elhárítsák az ellenoldalt, a konzervatívok fütytykoncerttel való fenyegetését. *A két gyám* színpadi karrierje ezzel azután véget is ért, a szerző azonban nem adta fel a sajátját: néhány év kihagyása után 1850-ben Csalóközi álneven újabb népszínművel, 1851-ben pedig (már saját nevéen) bűnügyi drámával jelentkezett Nemzetiben, mindkettőnek csendes bukás lett a sorsa.

A következő év végére meghozta a várva várt sikert, az 1852. november 29-én bemutatott *Dalma* számtalan előadást élt meg, a Nemzetiben magában is tucatnyi alkalommal adták, de játszották a nagyobb vidéki városokban is. Az ősmagyar tematika felé hajló dráma színpadra állítása „fényes és korhű” volt, az elképzelt avar köntösbe bújtatott színészek nagy átéléssel deklamálták Jókai hazaszeretettől átfűtött mondatait. A főszerepet, a férfias nevelésű és élethivatású avar fejedelemlányt, Dalmát Jókainé alakította, sokak szerint ez volt legjobb színpadi teljesítménye. Jóval később, 1890. június 14-én a Budai Színkör is műsorára tűzte a darabot, Nagy Bellával (az akkor még csak jövőbeli második Jókainéval) a címszerepben. A zajos siker most sem maradt el, de a tapsok és éljenzések most nem annyira a műnek, mint inkább a szerző személyének, a nemzet nagy írójának szóltak.

A *Dalma* egykori babérjai azonban még elsősorban magát a darabot illeték, s így volt ez az egész évtizedben, a hazafias érületben égő ötvenes években. Ekkor került sor a nagy tetszést és egyben nagy kritikai vihart keltett *Dózsa György*, s a hazafias megmozdulások kedvelt repertoárdarabjának, a *Szigetvári vértanúknak* bemutatóira és előadásaira.

Az évek múlásával a színház egyre inkább a sajátjának tekintette: az intézmény fennállásának megünneplésére éppúgy töle kértek darabot, mint a magyar színjátszás 1890. évi centenáriumára. Az előbbi az *Olympi verseny* című „ábrándkép” tökéletes alkalmi darab lett, a magyar színjátszás úttörőinek emléket

állító *Földönjáró csillagokat* azonban *Thespis kordéja* című első változatában nem találta elég ünnepinek a vezetőség, ahogy Jókai beszámolt róla, meg kellett édesítenie a kissé keserű történetet.

SIKERES BUKÁSOK

Népszerű nagyregényeinek színpadi adaptációival lépett a Nemzeti közönsége elé: 1884 decemberében *Az arany emberrel*, a következő év októberében a *Fekete gyémántokkal*, 1897-ben a *Gazdag szegényekkel*, egy év múlva pedig a *Fekete vérrel* aratott tisztes sikert. *A kőszívű ember fiai* egyes részleteit, pontosabban a középső Baradlay fiú, Richárd történetét felhasználó *Keresd a szíved* azonban tízéves huzavona után nem a Nemzeti Színházban, hanem a Budai Színkörben került színpadra 1896 tavaszán. Csaknem egy időben ezzel egy eredeti Jókai-színmű bemutatójára is sor került. *Barangok vagy a paeoniai vojvoda* című háromfelvonásos, némiképp abszurdba hajló vígjátékával nyitotta meg kapuját a Vígsház. Az udvarias tapsokon kívül összesen három előadás jutott a darabnak.

Feszty Árpádné Jókai Róza – az író fogadott unokája – visszaemlékezéseiben bukásokról beszélt, amelyek az ünneplés színezetével bírtak, s egyben megvilágította azt is, hogy mi vonzotta az idős Jókait (sőt már az idősödőt is) a színházhoz: „Azok egészen különös bukások voltak. A publikum tombolva hívta, ünnepelte, vastaps örvöngő éljenzés ünnepelte az embert, a regényíró, az ünnepelt alkotót – de a darab megbukott. Egyikben apácák kánkánt táncoltak, emberek túl sok babot ettek stb. Ezt másodszor nem lehetett előadni, de felvonásközben azért tombolva éljeneztek az ország büszkeségét, szerelmét.”

Ha túloz is Fesztyné, az szinte bizonyos, hogy Laborfalvi Róza visszavonulása után Jókai számára a színház fokozatosan elveszítette otthonos jellegét, végül, mintegy kárpótlásul, megajándékozta a rajongó tisztelet megnyilvánulásaival, a csaknem eksztatikus ünneplés óráival.

Új csillagok tűntek fel a színpadon, új nyelven szóltak új darabok, új elgondolásokat valósítottak meg a rendezők, s kicserélődött a nézőtér közönsége is. Azt azonban már nem érte meg, hogy a színház is odahagyta eredeti otthonát, 1908-ban átköltözött az egykor a mai Blaha Lujza téren állt Népszínház épületébe. A régi Nemzeti azonban tovább élt és még sokáig tovább él Jókai írásaiban.

FÁBRI ANNA irodalom- és művelődéstörténész
képek forrása: Országos Széchényi Könyvtár
Színháztörténeti és Zeneműtára

Egy nemzeti ünnep

RÉSZLET JÓKAI MÓR KÁRPÁTHY ZOLTÁN CÍMŰ REGÉNYÉNEK NYITÓFEJEZETÉBŐL

Az ezernyolcszázharminchetedik esztendőben, augusztus hó vége felé sajtószertű nemzeti ünnepélynek volt tanúja Pest.

Nevezhetnők azt inkább családi ünnepnek. Hiszen oly keveseket érdekelt ez akkor, és e kevesek mind úgy beillettek egy család tagjaiknak, kiket közös szeretet, közös bánat, közös áldozatok rokonokká tőnek, s kik most összejöttek megünnepelni egy igen egyszerű kis házuk felépítésének örömét, melynél szebb és nagyobb háza van akárkinek, de ez a mienk, és mi örülünk neki; bár azt mondják, hogy kicsiny és nemigen fényes.

Ez a ház: a pesti nemzeti színház.

Régóta emlegették már buzgó hazafiak, hogy a nemzeti műveltség oltárának mi is építsünk egy gunyhót, hol menedéke, bölcsője, emléke legyen a hazai művészetnek, hogy ne jusson az is annyi szépnak, jónak meg nem érdemlett sorsára: az elenyészésére.

Beszéltek róla, hogy a művészet, az irodalom szerzi meg a nyelv értékét, méltóságát, s a nyelvben él a nemzet. Másutt régen tudják már ezeket a dolgokat, míg itt mondogatni kellett, és sokszor mondani! – az az ifjú, aki elkezdett erről legegőbb beszélni, ősz, meglett férfi volt már, amidőn a sikert megérte. De mégis megérte.

Voltak, akik nem hallgattak rá. Egyéb sincs, hát ez minek? Apánk ellehetek, mi is ellehetünk nála nélkül.

Voltak, akik nem értették. Kinek az? Minek az? Mi haszon lesz abból?

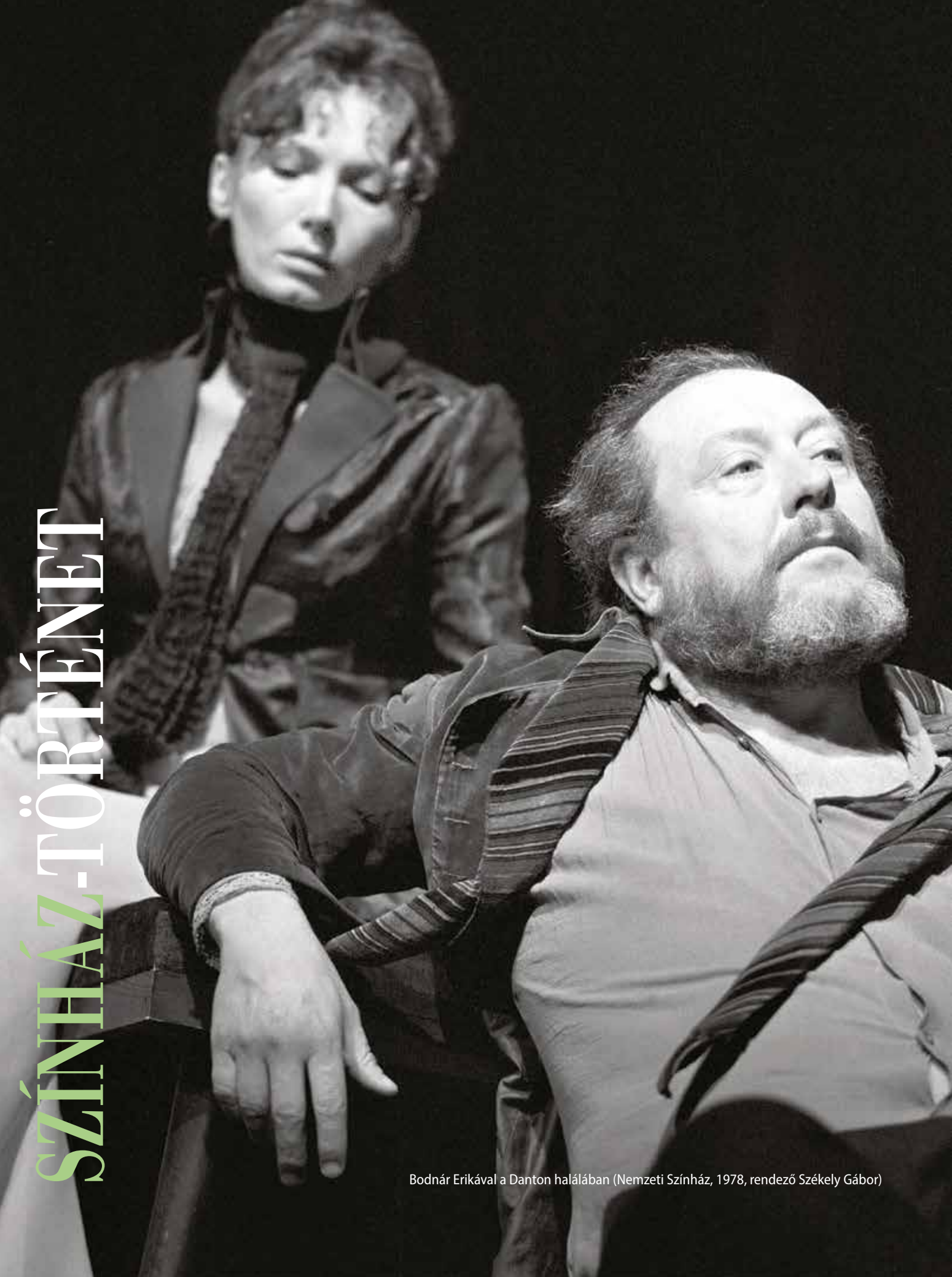
Voltak, akik kinevették. Művészet, és magyar? Jó az a falukon, ahol nincs. De ide Pestre, világ csúfjára? Hagyjátok el! A kételkedők fejüket rázták; nem volna rossz, de lehetetlen; más időben kellett volna azt kezdeni; az önző szűkkeblűség talált okokat, mikbe az áldozatoktól iszonyát eltakargassa: Ki ad rá pénzt? Sok kell rá, másra sem telik.

És mind a fillérek lassan összegyűltek, akkor elszabadultak az ellenvetések: Hová építitek?

Nem készül az el soha; a pénz egyéb, sok kézen forgó összegek sorsára jut. Ha készen lesz is, mit mutogattok benne? És ha lesz mit mutogatni, ki nézi meg?...

Bocsássatok meg nekünk nálunknál jobb, okosabb és gazdagabb urak, nem akarunk mi veletek versenyt támasztani; mutassatok nekünk egy kicsiny kis helyecskét ebben a nagy kevert városban, ahova letehessük házi oltárunkat, valahol valami külváros szegletében, ahol nem fogja szegénységünk szeméiteket sérteni, ahol nem esünk útjába senkinek; majd építünk mi ott valami szerény házacskát, elég szépnak fogjuk mi azt majd találni; szerzünk bele játékosokat, kiket nem vakmerősködünk művészeknek nevezni, nem igénylünk tőlök sokat, ők is kevéssel be fogják érni, és kedvünkért szorgalmasak, iparkodók lesznek, tán idővel még előre is haladnak. Hagyjátok meg nekünk ezt az örömünket.

SZÍNHÁZ-TÖRTÉNET

Bodnár Erikával a Danton halálában (Nemzeti Színház, 1978, rendező Székely Gábor)

Egy hiteles színész a régi Nemzetiből

Száz éve született Kállai Ferenc

Különös művészet a színészé. Egész életét a színpadon tölti, eljátszik százhetvenhárom szerepet, ám a közönség egyetlen filmjével azonosítja. S boldog, hogy legalább ezzel az alakításával megmarad az emlékezetben. A 100 éve született Kállai Ferencre mint színpadi színészre emlékezünk, akinek neve összeforrt a Nemzeti Színház második világháború utáni évtizedeivel.

Ha Kállai Ferenc nevét említjük, aki 1925. október 4-én Gyomán született, sokan hunyorgnak, homlokukat ráncolják, de felderül az arcuk, amikor megtudják, ő volt Bacsó Péter filmjében, *A tanúban* Pelikán József gátőr. Kállainak nem volt ellenére ez a népszerűség, hiszen a filmet hosszú ideig dobozba zárta a hatalom; s nem volt sok esély arra, hogy a mozik valaha is vetítsék. (Az 1969-ben készült filmet tíz után mutatták be.) A Pelikánt alakító színész azonban jóval jelentősebb művész volt annál, hogy megelégedjünk egyetlen filmjének emlegetésével.

A fiatal Kállai már első szerepeivel biztosította helyét a magyar színháztörténet fényes lapjain, életének fordulatai – helykeresése a Nemzeti Színház intrikákkal átszótt világában; nagy szerelme a francia színésznővel, Colette Deréallal; közéleti szerepvállalásai – pedig gyakran szóba kerültek olyan társaságokban, ahol négy-öt színész összehajolt, és a neve – csakúgy, mint Sinkovits Imréc, Lukács Margité, Bessenyei Ferencé, Őze Lajosé – összeforrott a második világháború utáni Nemzetivel.

„CSAK ELŐRE, ÉDES FIAM”

Pályakezdése még a magánszínházi világot idézte. A színiakadémián 1943-ban kezdte meg tanulmányait, a háború miatt azonban csak néhány hónapig látogathatta az órákat. Behívták „munkaszolgálat-félére” – ahogyan maga nevezte az ostrom alatti szolgálatát, ahonnan két hét után megszökött, a pincében a családja bújtatta. A Demokrata Ifjúsági Szövetség Művészcsoportjának Damjanich utcai székházában 1945 januárjában megismerkedett Both Bélával, aki hamarosan leszerződte az újonnan alapított Szabad Színház társulatához. (Both Béla később a Nemzetiben is volt igazgatója, és a már emlegetett *Tanúban* ő alakította Bástyá elvtársat.) Nem sokkal később a jeles színészfelfedező, a Belvárosi Színház direktora, Bárdos Artúr átcsábította Kállait a saját színházába, ahol 1946 novemberében a *Rómeó és Júlia* főszerepében lépett fel. A bemutató után az igazgató ezt írta a fiatal színésznek: „teljes felelősségtudattal kijelentem: Rómeód felülmúlta várakozásomat. Kitűnő. Csak előre, édes fiam.”

1948-ban a Nemzeti Színház szerződtette, ahol a bemutató szerepe után a *Warrené mestersége* című Georg Bernard Shaw-darabban játszott. „Ez a tehetséges fiatal színész mindjárt Rómeóként kezdte pályáját, s ez volt a baja. Telis-tele modorossággal, mihez kezd egy Shaw-szereppel, s éppen a jókedvű, tiszteletlen Frank jellemével, amely sehogysa sem tűri a patetikus, széplelkű modort? – kérdeztük magunkban, amikor Kállai Ferenc nevét megpillantottuk a színlapon. Nos, a rendező jó munkát végzett, a »gyűrás« megérte a fáradságot: Kállai szép beszédkultúrája immár összhangban van egészséges színészi ösztönével. Itt-ott még ifjonti ficamokat látunk arcjátékában és kézmozdulataiban, reméljük, ezekről is leszokik majd” – írta a Független Magyarország.

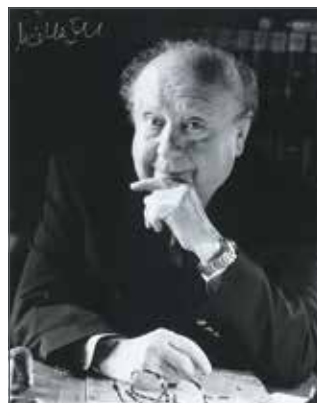
Az előadást Major Tamás rendezte, aki hosszú ideig meghatározó vezetője volt a Nemzeti Színháznak, s fontos szerepet játszott Kállai Ferenc pályafutásának alakításában. A színész jó néhány évtizeddel később így emlékezett a kritikában is említett „gyűrásra” Kovács Boglárka *Színház, szerelem* című portrékötetében: „Az első munkák után, persze, voltak már dicséret is. [...] S kezdtem észrevenni, hogy Major nem örömeiben tört össze engem, hanem mert az a fixa ideája, hogy mindenkit átformál. Azért, hogy az illető magasabb szinten építse föl magát újra. Mindez akkor történt velem, amikor egyébként is az újjáépítés korát éljük. A negyvenes évek végén...”

CSINOSBÓL KOMOLY

Amikor a már tucatnyi filmsiker és nagy színházi szerepek után a népszerű Kállai 1973-ban Kossuth-díjat kapott, Major Tamás, aki ekkor már csak főrendezője a társulatnak, a Film, Színház, Muzsika című hetilapban sokak véleményét összefoglalva így köszöntötte: „Művészi, intellektuális becsület és makacsság van benned. Nyugtalan igazságkeresés, az életben és a művészetben. A csinos, vonzó fiatal színészből komoly nagy művész lett. Egyre színe-sebb, egyre több tapasztalattal gazdagabb. Egyre táguló szerepkörrel, méltán népszerűen színházban, filmen, rádióban, televízióban. [...] Kíváncsiságot, művészi alázatodat, tudom, meg fogod őrizni.”

A Nemzeti Színház egyik alapembere volt, olyan szerepekben lépett színre, mint Csongor Vörösmarty Mihály romantikus drámai költeményében, különböző rendezésekben volt Ottó, Petur bán és Bánk bán is Katona József klasszikusában, Szakhmáry Zoltán az *Úri muri* című Móricz-darabban, Happy Arthur Miller drámájában, *Az ügynök halálában*, Oberon tündérkirály a *Szentivánéji álomban*. De ő kapta meg ifj. James Tyrone (Eugene O'Neill: *Hosszú út az éjszakába*), Edmund Gloster (William Shakespeare: *Lear király*) szerepét, valamint Molière *Tartuffe*-jének címszerepét is.

Iglódi István rendező nevéhez fűződik a Nemzeti egyik nagy közönségsikere, *A döglött aknák* című politikai bohózat. Csurka István 1971-ben bemutatott (és több mint egy évtize-

KÁLLAI FERENC

1925. október 4., Gyoma –
2010. július 11., Budapest

1946-ban lépett színpadra, és 1948-tól 2000-ig a Nemzeti Színház tagja volt, pályafutását a Pesti Magyar Színházban

fejezte be. Színházi munkája mellett 1977-től tanított a Színház- és Filmművészeti Főiskolán. 1981-től 1990-ig a Színházművészeti Szövetség elnöke volt. 1985-től 1990-ig országgyűlési képviselőként is dolgozott. Rendszeresen szerepelt rádió- és tévéjátékokban. Hatalmas filmes életművet hagyott hátra. A tanú mellett olyan kiemelkedő alkotásokban játszott, mint a *Katonazene*, az *Iszony*, a *Szépek és bolondok*, az *Egy örült éjszaka*, a *Déryné, hol van?* Szinte minden kitüntetést megkapott: Jászai Mari-díj (1956, 1958), érdemes művész (1966) és kiváló művész (1970), Kossuth-díj (1973). 2000-ben megválasztották a Nemzet Színészének. Népszerűségét mutatja, hogy 2006-ban Prima Primissima-díjas lett. Szülővárosának díszpolgára, hagyatékából 2024-ben állandó kiállítás nyílt Gyomán, róla nevezték el a helyi művelődési központot.

dig, háromszáznál is többször játszott) darabjában egy körte-rembe kerül az egykor befolyásos balos káder és a háború előtti világból itt maradt vállalkozó, és mindketten a fennálló rendszer áldozatainak tekintik magukat. Major és Kállai jutalomjátéka lett ez a produkció. A színjáték főszereplőit így jellemezte a *Tükör* című hetilap: „Major egy nagy clown virtuozitásával, a nevetetés minden eszközét felhasználja a spekuláns Moór alakjának megformálásánál. Kállai játéka a színművészet magasiskolája, ő belülről építi fel a szektás Paál jellemét, nemes művészettel feldúsítja, s a bohózat műfaji határait áttörve, valódi típust teremt.”

Drámai alakításainak egyik csúcspontját – amelyet a kritika és a közönség is nagyra értékelt – a 1974 februárjában bemutatott Ibsen-mű, *A nép ellensége* jelentette, melyet Szinetár Miklós

Gobbi Hilda Gertrudis, Kállai Ferenc Ottó szerepében, a Bánk bánban
(Nemzeti Színház, 1951, rendező Major Tamás és Vámos László)

rendezett. A kis fürdőváros politikai és pénzügyi hatalmával és érdekeivel szemben az orvosi és emberi elveit a végsőkig képviselő és elbukó Stockmann doktor szerepéről így nyilatkozott a Színház című folyóiratnak: „Megvallom, amikor legelőször kézbe vettem a szöveget, még csak annak örültem, hogy végre egy hagyományos dramaturgiájú darab, amiben mód nyílik a sokrétű jellemábrázolásra, és amit a néző érteni, élvezni fog. Csak menet közben ért meg bennem – és az időben! – a dráma és az előadás annyira, hogy elhitttem, ennek az előadásnak az igazsága a primitív és a maximális felkészültségű nézőt is meg fogja rázni, ha eljut oda, hogy az igazságot vállalni harc feladatát és konzekvenciáit önmagára vonatkoztassa.”

KÉT NEMZETIS TÖRÉS

Kállai Ferenc életében is nagy törést hozott a Nemzeti Színház 1978-as átszervezési kísérlete. Ekkor váltották le Marton Endre igazgatót, és érkezett az intézménybe Szolnokról Székely Gábor, Kaposvárról Zsámbéki Gábor. A két harmincéves rendező jelentős hírnévre tett szert, meghatározó műhellyé téve a két vidéki teátrumot, és magukkal hozták a Nemzetibe társulatuk meghatározó művészeit is. Csakhamar feszültség alakult ki a színházban évtizedek óta szerződésben lévő, és a frissen érkezett művészek között. Törőcsik Mari és Kálmán György elhagyta az együttest, akik pedig maradtak, nem nagyon tudtak azonosulni Székely és Zsámbéki rendezői atti-

Molière Tartuffe-jében 1968-ban eljátszotta a címszerepet is
(rendező Babarczy László), majd csaknem húsz évvel később
Orgont alakította – ez látható a képen
(Nemzeti Színház, 1985, rendező Szinetár Miklós)

Törőcsik Marival az Úri muriban (Nemzeti Színház, 1965,
rendező Egri István)

tüdjével és színházeszményével. Amikor aztán Kállai Ferenc is úgy döntött, hogy szerződést bont, a művelődéspolitikai vezetés közbeavatkozott: 1982-ben a „Gáborok” vezetésével megalakult a Katona József Színház. Kállai maradt a Nemzetiben. Anélkül, hogy a történet részleteibe belemennénk, fontos megjegyezni, hogy Kállai nem volt büszke magára, amiért ezt a robbanást előidézte; sőt később már bánta is, maga is

Mészáros Ágival Ibsen A nép ellensége című darabjában (Katona József Színház – akkor még a Nemzeti kamaraszínháza –, 1974, rendező Szinetár Miklós)

Major Tamással a Döglött aknáknak (Nemzeti Színház, 1971, rendező Iglódi István)

közbenjárt a Katona létrehozása érdekében. Már idézett könyvében így emlékezett ezekre az évekre: „*A dolog pikantériája, hogy életem legnagyobb szerepeit ekkor játszottam el, ezekre, mondjuk a Dantonra, Falstaffra, utólag is büszke vagyok; a legeredményesebb, legtermékenyebb évek alatt történt a szakítás.*”

Kijelentésében nem volt semmi túlzás, hiszen, ha megnézzük a színész későbbi szerepeit, ugyanezt mondhatjuk. Ugyan kapott még hálás, a habitusához illő feladatokat, de egyik sem olyan, amelyet a kollektív emlékezet emlegetne. Vámos László főrendező színházi stílusa idegen volt számára, s bizonyára életkora miatt sem bíztak rá jelentősebb szerepet. Egy kivétel mégis akad. A Várszínházban (a Nemzeti akkori új kamaraszínházában), 1984-ben Szinetár Miklós rendezésében Molière *Tartuffé*-jében lépett színpadra a címszereplő által megtestesített Orgon alakjában. Kállai „*Orgonja az előadás egyetlen szereplője, aki őszinte érzelmeket képes megélni, és megszenvedni; s Kállai ezt elmélyíti azzal, hogy koránál öregebbnek, összezsúrtabbnak mutatja. A fizikai romlás, az alig észrevehetően effeminált [elnőiesedett] gesztusok kiszolgáltatottá teszik Orgont. Úgy látszik, nagyon sérülékeny, és nagyon magányos*” – írta alakításáról Koltai Tamás.

Az új Nemzeti Színház felépítéséről Kállai Ferenc borulátón azt nyilatkozta egyszer, hogy szerinté abból nem lesz semmi. Bár az épület 2002-ben elkészült, oda nem költözhetett be a régi társulat, mert a kultúrpolitikusok egészen más terveket szőttek. Amikor az építkezés 2000-ben elkezdődött, a Nemzeti Iglódi

István vezetésével a továbbiakban *Pesti Magyar Színház* néven működött. A megaláztatást némileg enyhítette, hogy 2000-ben az egykori nemzeti társulat néhány vezető művészt – Sinkovits Imrét, Agárdy Gábort, Raksányi Gellértet, Lukács Margitot és Kállai Ferencet is – megválasztották a Nemzet Színészének. Ám amikor a Nemzeti Színházat átadták, arra a kérdésre, hogy mi lesz a Magyar Színházzal, amely egykor a Nemzeti nevet viselte, keserűen nyilatkozott: „*Próbál levegőhöz jutni a Nemzeti árnyékában, ha már ez a kulturális kormányzat rosszul értelmezett bazafiságból, nyegle húzásokkal idő előtt felosztotta a társulatot. Ezen már nem tudunk változtatni. Ami történt, borzasztó és méltatlan, de a Nemzetinek ehhez már semmi köze.*”

Még négy szerepet játszott a Magyar Színházban: befejezésül egy Cödlinger nevű figurát alakított Rejtő Jenő és Schwajda György *A néma revolverek városa* című darabjában. Utoljára 2009. május 29-én a Vígyszínházban Shakespeare *Sok búból semmiért* című vígjátékában, Bunkós szerepében láthatta a közönség.

GAJDÓ TAMÁS | fotók: MTI

Kállai mondta...

„Hol ezért, hol azért, hol amazért nem találom jónak, amit csináltam. Egyik-másik alakításomban több a lelkeség, mint a valóság. Az egyik periódusa az életemnek arról szólt, hogy nagyon jó akartam lenni, és közben külsőséges megoldásokhoz folyamodtam. Nem igazán nekem való szerepben nagyobbak akartam mutatkozni, mint amekkora vagyok. Ma már nem különösebben csinálom mást a színpadon, mint hogy ott vagyok. Alig használok eszközöket.”

„Pőrére vetköztetek magamban minden szerepben mindent. Tudom, ha nem is éltem át valahol ezt vagy azt, de amit a szerep követel, az bennem valahol, mint minden emberben, megvan. Csak nekem van ahhoz képességem, hogy egy-egy impresszió után – akarva-akaratlanul – elraktározzam a dolgokat. És ez, ha kell, előjön belőlem. Előjön egy ember hangja, járása, magatartása. Például amikor a *Döglött aknákat* még meg sem írta Csurka, bennem már megvolt az az ultrabalos figura, akit később játszottam. Gyöngyösön láttam egy ilyen embert a kórházban. Amikor megkaptuk a darabot, akkor tudtam, hogy a Gyöngyösön látottaknak elő kell jönniük belőlem.”

„A munka számomra egyszerre nyugalom és narkotikum. A jelenlegi repertoárom oldalszáma több mint ötszáz oldal. Ezt fejben kell tartani. Ez állandó készenlétet követel, s kizárja azt a magánéletet, amire az ember állandóan vágyik. Nem tudom, mikor káros a szervezetre a megfeszített, állandó munka, csak reménykedem abban, hogy a közönséggel való találkozások, a hatni tudás öröme feloldja ezt a feszültséget, ami bennem, bennünk munkál.”

„Ennek a csodálatos pályának a rabságában, ígézetében nincs az embernek lehetősége önmagával annyit egyedül lenni, hogy a saját rossz gondolataival pusztítsa magát. S az a naponta rázúduló információtömeg sem öröli fel, hanem rákényszerül arra, hogy egy más figura, a színpadi alak habitusával, gondolat- és érzésvilágával foglalkozzék. Ez bizony szerencsés menekülés, mert abban az időben, amíg színpadra kerülök, vagy amíg színpadon vagyok, sőt már a reggeli ébredéstől kezdve az egész nap önvizsgálatra készítek. Annak elemzésére, hogy eléggé diszponált leszek-e annak a másik embernek az életét élni este 7-től 10-ig. Így hát, ha úgy tetszik, a feladatok sora, a színész szellemi kondíciója tartja frissen, a játék egyszerre öröm, feszültség és intellektuális tréning számomra.

„A kísérletező dömping temérdek fölösleges energiát és pénzt emészt föl. Nem szeretem azt a nihilizmust árasztó színházat, amelyről azt mondják, majd az unokáim megértik. A színház a jelenidő művészete, és nem az a feladata, hogy ezt a spród kort, amelyben élünk, még a valóságosnál is hátborzongatóbbnak ábrázolja. Elriaszt az affajta színházi elgondolás is, amely attól való rettegetésben, hogy konzervatívnak kiáltják ki, a nagyon is mához szóló akarásában a világirodalom remekeit felismerhetetlenné torzítja.”

Bepillantás egy filmforgatás kulisszái mögé

A Nemzeti Színház szinte az egész társulatának részvételével június végén fejeződtek be az *Úri muri, megazisten!* című új magyar mozifilm forgatási munkálatai a Nemzeti Filmintézet fői stúdiójában. A játékfilm Mórícz Zsigmond híres regényének feldolgozása, amely Vidnyánszky Attila, a Nemzeti igazgatójának rendezésében 46 napon át forgott a filmstúdióon kívül olyan további helyszíneken, mint Debrecen, a hortobágyi puszták és tanyavilág, valamint Dömsöd, Kunpuszta és Szabadszállás.

– Megfeszített tempójú, csodás forgatáson vagyunk túl – értékelt a rendező. – A filmes szakemberek, akikkel közösen dolgoztunk, azt mondták, hogy szinte példátlan munkafolyamatban vettek részt velünk, hiszen a színészek a forgatást megelőző másfél hónapos próbafolyamat miatt is összeszokott csapatként álltak a kamerák elé. Valóban félszavakból ismertük egymás szándékát.

A Nemzeti Filmintézet támogatásából készülő film premierje 2026 őszén várható a hazai mozikban.

| fotó: Szeidl Marian

Petróleum

Nyolcéves lehettem, amikor futótűzként terjedt a hír a Ligeten, hogy jön a tévé. A tévé szó hallatán táva maradtak a szájak, cikáztak a legyek a konyhában, mint kerge birkák a réten. A tévé nem semmiért teszi tiszteletét, azért jön, mert kihozták a faluból a villanyt, és emiatt kell azt a nagy cécót keríteni nekije, magyarázta a boltosunk. Én, az aggregátor bűgásához szokott kisgyermek nem érttem, hogyan jöhet a tévé, hisz ott áll a tanári asztalon. Kockafejű, sárga bogár, aminek két csápja van. Nem bűg többé az aggregátor, magától megy a film, morfondíroztam, na de ilyen csodát!

Az aggregátor alkonyi hangja mint isteni hívószó, két-három naponta belehasított a lefekvéshez komótosan megágyazó végtelenbe. Szélfúttá kis házainkban lázas készülődés vette kezdetét. Vége a petróleumos világnak, hozzák a kutturát, mondta a boltos. És ha hozzák a kutturát, folytatta, akkor azt ugye kutturával kellene fogadni. Így jött az ötlet, hogy a tévéseket a húslevesen, töltött káposztán, birkapörköltön és fánkon kívül mással is illendő lenne megkínálnunk. Igen ám, de mivel? Hát színházzal! Máshoz nem értünk, mondta Vércse tanár úr. A darabot összecollózom, de a rendezést nem vállalom. Hívjunk valakit a faluból, aki magasabb szinten ért a színházhoz, mint én, mondta, és legurított egy fél unikumot.

Nos, a rendezőkereső akció kudarcba fulladt, viszont meglett a darab szövegkönyve, ahogy Vércse mondta, szcenáriója. A tarkabarka szórakoztató műsor főszereplője Balogh néni lett, aki a férje szerint igazi primadonnának született, csak hát nem kapott szégyenke lehetőséget az élettől. A zenés darab énekpróbái otthon kezdődtek. Világosan emlékszem, hogyan ugrabugráltak botladozva az énekhangok a dombok között, hogyan tapostak csapást a Bársony erdőben, hogy aztán belefutadjanak a Nagy Gödör sással szegélyezett vizébe. Vállald már el, ne izélj már, unszolták Vércse tanár urat. Nem szeretek bukni, csak buktatni, mondta nevetve, a rendezés nem egy pohár unikum, ugye kisfecské?, emelte poharát a könyöklőn gubbasztó madárka felé.

Futottak a napok, mint molnárkák a Nagy Gödör kék vizén, amikor a déli buszról egy szálfatermetű férfi lépett le. Sejtettük, hogy nem akárci, hisz két megálló között állította meg a buszt, és olyan méltóságteljesen fordította oldalra fejét, mint egy öltönybe öltözött

akcióhős, aki megérkezett az isten háta megetti porfészekbe igazságot osztani.

Nos, igazságot nem kellett tennie, szívességet annál inkább. Két nap elteltével már a mezsei verebek is azt csiviteltek, hogy a pesti művezető lesz a darab rendezője. Pesti? Művezető? Igen, igen, kiegészítve azzal, hogy a gyárban, ahol dolgozott, kultúrosként tevékenykedett. Nagyanyám a rögtönzött vasárnapi misén könnyekben úszva köszönte meg a Megváltónak, hogy hozzánk vezérelte a nagy amatőrt. Nem elég, hogy megment bennünket a szegyéntől, ráadásul még szép ember is, sóhajtott nagyot, és a szívéhez kapott.

Szépnek tényleg szép volt, nekem is tetszett. Egyéb-ként házassági hirdetésre érkezett a Liget kikapósnak mondott elvált asszonyához, Boriskához. Instant rendezőnk azzal indította a munkát, hogy a főszerepet megkettőzte. Akárhogy kendőzgette a helyzetet, nem lehetett nem észrevenni, hogy buja asszonykáját ajándékozza meg a főszereppel. Mit vagytok úgy oda?, magyarázta a művezető, Pesten már nincs főszerep kettőzés nélkül. Nagyanyám mellé állt. Az ember tervez, Isten végez közmondást hozta fel. Mi van, ha történik az egyik nővel valami, a tévé meg már a Bársony erdőnél, na ez lenne a Liget íratlan történelmének legnagyobb blamáza. Balogh bácsit viszont hidegen hagyta a többszáz éves népi bölcsesség, ő kézzelfoghatóbb eszközhöz nyúlt. Vasvillát ragadott, és elindult a sörkertbe helyretenni a híres-nevezetes kettőzést. Az ő felesége született primadonna, nézzenek rá, a vak is látja. Mit képzél ez a pesti amatőr? És különben is kikéri magának, az ő tulajdon feleségéről van szó, az ő beleegyezése nélkül nem kettőzgetheti senki emberfia. Nos, a nóta vége az lett, hogy Balogh bácsi nem csinált ramazurit, a vasvilláját továbbra is szalmanyalábólásra használta. Nagyanyám, ha csak tehetné, ott sertepertélt a próbákon, nem is csoda, hogy a művezető egy orgonailatú estén kettő az egyben ráosztotta az ügyelői és asszisztensi szerepet.

Nagyapám, ha másfél évezreddel korábban születik, simán lehetett volna belőle táltos, vagy mit tudom én, mi. Ha az életfa három szintje között nem is tudott volna kóringyáltni, de nagyanyámat bizonyára ráncba tudta volna szedni. Mert szegény nagyanyám a szerelemtől vagy az új feladattól, valósággal megkegyült. Nem főzött, és ha a menyeci unokavigyzásra kérték,

„ha hozzák a kutturát,
folytatta, akkor azt
ugye kutturával
kellene fogadni. Így
jött az ötlet, hogy a
tévéseket a húslevesen,
töltött káposztán,
birkapörköltön és fánkon
kívül mással is illendő
lenne megkínálnunk.
Igen ám, de mivel? Hát
színházzal!

Eöri Szabó Zsolt fotója

kerek-perec megmondta, ne számítsanak rá. Értsék meg, a művészet sokkal előrébb való, mint a pelenkacsere.

Állítólag szépen haladt a darab, legalábbis Vércse tanár úr szerint, aki meghívást kapott egy nyílt próbára. Ígéretes, nagyon ígéretes, mondta másnap a sörkertben, ez a porfészek végére kikászálódhat a névtelenség koszából. Hátrább az agarakkal, tanár úr, mondta nagyapám, várjuk meg, amíg a málé kisül. Azt is hozzátette még, hogy szerinte a rendező úr egy szimpla ká-em-kás szélhámos, akin sokat dob, hogy úgy megnyurgult, mint erdőben a bolondgomba. Hogy mondhat szívesen, fiam, torkolta le nagyanyám, már hogy lenne közveszélyes munkakerülő? Annyit dolgozik itt értünk, mint az állat. Csak bele ne szakadjon, tromfolta le nagyapám.

Szerencsére nem szakadt bele a művészi munkába senki. Mégiscsak könnyebb volt énekelni meg táncikálni, mint tornát gazolni vagy kaszálni. Sármos rendezőnk a darab címét, a Rózsika selyempántlikáját Petróleumra változtatta. Kérlek szépen, magyarázta, kérlek szépen, higgyetek nekem, mi, pestiek szeretjük az ütős alapötleteket. Petróleumlámpa fényénél kezdjük a darabot, aztán a Boriska dalánál felgyulladnak a fények. Vércse tanár úr állítólag aznap este a sárga földig itta magát, még ilyen blamát, hogy a kész szövegkönyvének más címet adjanak.

És eljött a várva várt nap. Művezetőnk elegánsabb és vonzóbb volt, mint valaha. Bámultuk hófehér ingmandzsettáját,

mely merészen, magabiztosan és csábítóan villant elő zakóujja alól. Benne volt abban a másfél centis makulátlanságban egész Budapest. De nemcsak Budapest, hanem a világ összes művészete. Az a fennkölt, igéző valami, amit csak magas, síkos márványgrádicsok megmászásával érhet el az ember. Nálunk, a Ligeten meg csak a por és a tocsogós sár. De hát ma este még minden lehetséges!

Kezdetét vette az előadás. A villanyokat lekapcsolták, a petróleumlámpákat meggyújtották. A villanyfényig Balogh néni énekelte a főszerepet, a villanyfénytől Boriska. Sajnos csak énekelte volna. Mert egy óvatlan táncmozdulattól felborult az egyik lámpa. Tűz ütött ki az iskolai dobogóból rögtönzött színpadon. A petróleum az oka mindennek, kiabálta Vércse tanár úr, mondtam én, hogy nem kellett volna átnevezni a darabot. A fellobbanó fényben tátva maradtak a szájak, szúnyogok cikáztak a fejünk felett, mint kerge birkák a réten. A mély, vak, és fenséges csönd után örökfényes tapsvihar bontott szárnyat felettünk.

MINDEN, AMI SZÍNHÁZ, MINDEN, AMI NEMZETI SZÍNHÁZ...

* SZÍNÉSZINTERJÚK * KULISSZATITKOK * PREMIERAJÁNLÓK
* ELŐADÁS-AJÁNLÓK * SZÍNHÁZTÖRTÉNET * VILÁGSZÍNHÁZ
* SZÍNHÁZI NOVELLÁK * GASZTROSZÍNHÁZ * KÜLÖNLEGES
PROGRAMOK * SZÍNHÁZI FOTÓK * KRITIKUS NÉZŐPONTOK

A NEMZETI MAGAZIN
MINDEN KORÁBBI SZÁMA
ÉS AZ AKTUÁLIS KIADÁS
IS OLVASHATÓ A NETEN.

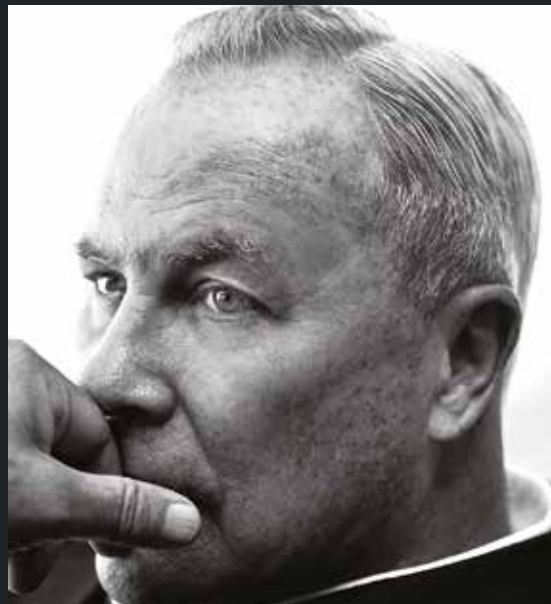

2021-ben a Nemzeti Színház MITEM fesztiválján volt látható az Oidipusz című előadása | fotó: Eöri Szabó Zsolt

Aki saját világot teremtett...

2025. július 31-én elhunyt Robert Wilson, amerikai színházi rendező, képzőművész. Az 1941-ben született Wilsont a világ egyik meghatározó alkotójaként tartják számon, aki olyan művekkel írta be magát a színháztörténetbe, mint az *Einstein on the Beach* és a *The Black Rider*; a *Háromgarasos opera* és a *Faust*, és aki olyan művészekkel dolgozott, mint Philip Glass, Tom Waits, Martin McDonagh, Allen Ginsberg, Laurie Anderson, Tilda Swinton, Jim Jarmusch és Lady Gaga. Tíz éve a Vígszínházban rendezte meg az *1914* című előadását, 2021-ban pedig a Nemzeti Színház MITEM fesztiválján volt látható *Oidipusza*. Wilson az 1995-ben létrehozott Színházi Olimpia egyik alapítója, szervezőbizottságának tagja volt.

– Vitathatatlanul korszakos, nagy alkotó volt – mondja Vidnyánszky Attila, aki a 2023-as magyarországi Színházi Olimpia művészeti vezetőjeként a nemzetközi szervezőbizottság tagja. – Wilson ahhoz a nemzedékhez tartozott, amelynek tagjai – mások mellett Theodórosz Terzopulosz, Anatolij Vasziljev, Suzuki Tadashi – nem elégedtek meg azzal, hogy kipróbált színházi gesztusokat ötvözzék saját művészi megfontolásaik szerint, hanem megalkuvások nélkül egyéni megszólalási mód kimunkálására törekedtek. Wilson is a saját útját járta, és mással össze nem téveszthető színházi világot teremtett. Vitánk volt az SZFE átalakítása miatt, személyesen nem is kísért el az általa rendezett *Oidipuszt* Budapestre, így nem volt alkalmunk a remélt párbeszédre, de nagy-

szerű előadásával mégis jelen volt közöttünk, élvezhetük egyedi színpadi világát. Rendkívül sajnáltam, hogy a magyarországi olimpián sem vett részt. Ezért is vártam a személyes találkozás lehetőségét, amire szeptember elején került volna sor. A japán Togában ült ugyanis össze a Színházi Olimpia szervezőbizottsága, ahová alapítóként Robert Wilson is hivatalos volt. Halála mindannyiunkat megrázott. Régen várt találkozásunk sajnos megemlékezéssé vált.

EMLÉKEZÉS • ROBERT WILSON (1941-2025)

A REVIZOR GYULÁN

A Gyulai Várszínház Sík Ferenc-dí-ját kapta *A revizor* című előadásá-ért a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház társulata. Az ifj. Vidnyánszky Attila által rendezett előadás a budapesti Nemzeti és a beregszászi színház közös pro-dukciója, amelynek bemutatója augusztusban volt a gyulai fesztíval keretében. Gogol komédiája a 2025/26-os évadban a Nemzeti Színházban is látható lesz.

JÓTÉKONYSÁG SZÍNHÁZJEGGYEL

A Nemzeti Színház is csatlakozott a Semmelweis Egyetem Gyermekgyógyászati Klinikája által indított Arany szeptem-ber kampányhoz. Szeptember folyamán a színház internetes jegyvásárlási felületén a jegy megvétele mellett tetszőleges ösz-szeggel támogatható a gyermekonkológiai ellátás. A felajánlások az Örök Alapítványon keresztül a klinika képződiagnosztikai eszközparkjának megújítását segítik, hogy a vizsgálatok a daganatos gyermekek számára gyorsabbak, kíméletesebbek és pontosabbak legyenek. A kampány szept-tember 27-én Epres Panni és Szalai Ádám részvételével egy Duna-parti sétával zárul, ahová a szervezők mindenkit szeretettel várnak.

VIDOR-DÍJ BUBIK RÉKÁNAK

Az *Ők tudják, mi a szerelem* című előa-dásban nyújtott legjobb női epizóda-lakításért járó Smeraldina-díjat Bubik Rékának ítelték a 25. nyíregyházi VIDOR fesztiválon, aki az előző évad-ban Ács Esztertől vette át a szobalány szerepét. Bubik Réka a budapesti Színház- és Filmművészeti Egyetem hallgatója. Az előadást, amelyben többek között Udvaros Dorottya és Blaskó Péter mellett játszik, osztályfő-nőke, Rátóti Zoltán rendezte.

SZÍNHÁZTÖRTÉNETI VETÉLKEDŐ

Tizenegyedik alkalommal rendezte meg a Nemzeti Színház az előző évad végén a középiskolásoknak szóló Nemzetisínház-történeti vetétkedőt, amelynek témája ezúttal a *Csongor és Tünde* volt. A három internetes fordulót követő döntőben a leg-jobb nyolc „társulat” mérte össze tudását a Nemzeti Színházban. A verseny során a diákoknak színház-történeti ismereteiken túl kreativitásukról is számot kellett adni-uk: egy elképzelt *Csongor és Tünde* előadáshoz készítettek kisfilmet, kommunikációs tervet, promóciós szöveget és plakátot. A vetétkedőt a szentesi Terney Béla Kollégi-um csapata nyerte, második a sárospataki Árpád Vezér Gimnázium, harmadik a pápai Petőfi Sándor Gimnázium ifjú „színház-tudósai” lettek.

TÁRSULATI DÍJAK

A 2024/25-ös évadzáró társulati ülésén adták át a Nemzeti Színház díjait, amelyekről a társulat szavazatai döntenek. Az évad legjobb színésznőjének járó Szörényi Éva-díjat Tóth Augusztina érdemelte ki, akit két új darabban láthatott a közönség az elmúlt szezonban: *Vér vagyok* és *Liliom*. A legjobb férfiszínésznek járó Sinkovits Imre-díjat az a Berettyán Sándor kapta, aki a *Salome*, a *Liliom* új előadásokban nyújtott kiemelkedő alakítást. A Szeleczy Zita Alapítvány emlékgyűrűjét, amelyet színészként és versmondóként nyújtott magas szintű tevékenységéért adományoznak, Szilágyi Ágota vehette át. A Nemzeti Színház művészeti munkatársait elismerő Németh Antal-díjat Lukácsy György irodalmi munkatársnak ítélte a társulat.

A háttérben dolgozók Kulissza-díjában hárman részesültek: Lencsés István ügyelő, Hosszú Rita, az öltöztető-tár-vezetője és Krihó Katalin, a műszaki

igazgató titkárja. Először adták át a Junior Kulissza-díjat: a nézőteret végző diákok közül Lantos Bogi és Mátyus Károly kapott elismerést.

KOVÁCS S. JÓZSEF DÍJA

Kovács S. József kapta a havi rendszerességgel jelentkező Los Angeles Film Awards (LAFA) júniusi mezőnyében a legjobb színész díját Pálfi Károly *One More Like* című filmben nyújtott alakításáért! Ez a film kapta a legjobb rendező és a legjobb dráma kategória díját is. Egy célszertett öklövő és egy gyermekotthonban nevelkedett lány bonyolult kapcsolatáról és a közösségi média útvesztőiről szóló történetben a Nemzeti társulatának másik tagja, Bordás Roland is szerepel.

DÍJAK A MOZ.GO-N

Tévéfilm kategóriában a legjobb alkotás díját az *Ők tudják, mi a szerelem* nyerte az idei Magyar Mozgóképfesztiválon (MOZ.GO). A filmben nyújtott alakításáért Blaskó Pétert a legjobb férfi főszereplő díjával jutalmazták. A tévéfilm a Nemzeti Színházban az idei évadban is műsoron lévő Hubay Miklós-dráma alapján készült, mindkettő rendezője Rátóti Zoltán színművész.

Lukácsy György, a Nemzeti Színház irodalmi munkatársa Nagy Anikó Mária rendezővel közösen kapta a legjobb forgatókönyvíró díját az *1968 – Egy szerelem rekonstrukciója* című dokumentumfilmért, amelyben az állambiztonság által „felügyelt” szerelmi kapcsolat szálait a jelenig követhetjük. A fikciós jelenetekben Barta Ágnes és Mészáros Martin, a Nemzeti egykori művészei alakítják a főszerepeket.

SZEPT. 19-20. | NYÍLT NAP

MINDEN FÜGGÖNY FELLEBBEN » A Magyar dráma napjához igazodva az idén is megnyitja kapuit a Nemzeti Színház. Az idén kétnapos eseményen nyílt próbák, koncertek, hajókirándulás, kulisszajárás, filmvetítés és még sok egyéb várja a látogatókat. Részletek: www.nemzetisinhaz.hu

mikor? hol?

szeptember 19. – 16 órától • a színház melletti ligetben
szeptember 20. – 10 órától • a Nemzeti Színházban

OKT. 20., 21., 26. | HOBO

HALJ MEG ÉS NAGY LESZEL » Rocktörténet és önéletrajz » az őszinteség álcájában.

mikor? hol?

október 20. – 19 óra • Kaszás Attila Terem

TUDOD, HOGY NINCS BOCSÁNAT » „József Attila verseit úgy olvasom, mint a szent könyveket és néha, mintha a saját gondolataimat látnám leírva.”

mikor? hol?

október 21. – 19 óra • Kaszás Attila Terem

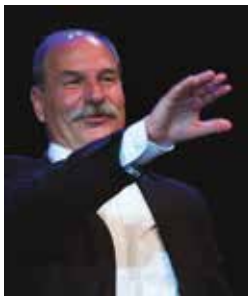

AZ UTCAZENÉSZ » Hobo legutolsó darabja: jelenetek a magyar könnyűzene történetéből Kiss Zoltán közreműködésével.

mikor? hol?

október 26. – 19 óra • Kaszás Attila Terem

OKT. 18. | BEREZ ANDRÁS-ESTEK

NAGY VEREKEDÉS

Mesék, hányadák az I. világháborúból, orosz hadifogságból, és a kollektivizálási megbojdulás idejéből...

mikor? hol?

október 18. – 19 óra • Kaszás Attila Terem

OKT. 31. | FEDÁK SÁRI

SZÜCS NELLI ESTJE » Fedák Sári volt „A” primadonna. Sztár Pesttől New Yorkig. Megjárta a siker csúcsait és a történelem poklát. Méltán ünnepelték, és méltatlanul félreállították.

mikor? hol?

október 31. – 19 óra • Bajor Gizi Szalon

IFJÚSÁGI PROGRAMOK A NEMZETI SZÍNHÁZBAN

1. KÖLYÖKNAPOK A NEMZETIBEN

Ünnepkörökhöz kapcsolódóan egy-egy vasárnap délelőtt tartunk **ingyenes családi programokat**. Kölyöknapjainkon színházi műsorokat láthatnak és kézműves foglalkozásokon vehetnek részt az óvodás és kisiskolás gyermekek szüleikkel.

2. ADÁMOK ÉS ÉVÁK

Az országos mozgalommá vált ADÁMOK ÉS ÉVÁK ÜNNEP-én középiskolás színjátszó csoportok – minden évben új témát kapva – munkájukat minden év januárjában színházi gálán mutatják be a Nemzeti Színház Nagyszínpadán. A színpadra vitelre ajánlott művet/műveket mindig az évad elején, szeptemberben ismertetjük.

3. NEMZETISZÍNHÁZTÖRTÉNETI VETÉLKEDŐ

A négyfordulós vetélkedő során négyfős, középiskolás csapatok mérik össze tárgyi tudásukat, kutatóképességüket, kreativitásukat. Az első három forduló az interneten zajlik, a döntőre a színházban kerül sor. A vetélkedőt az évad során márciusban hirdetjük meg a színház honlapján.

4. SZÍNHÁZPEDAGÓGIAI FOGLALKOZÁSOK

Iskolai csoportoknak az előadás előtt a színpadi mű befogadását, utána pedig a látottak mélyebb megértését segítő foglalkozást tart színház- és drámapedagógusunk, akár az iskolában, akár a színházban.

5. RÁHANGOLÓ BESZÉLGETÉS

Az előadás előtt a produkció dramaturgia és/vagy rendezője vagy színházpedagógusunk mintegy 40 perces bevezető beszélgetést tart az iskolai csoportnak. A ráhangoló után a diákok felkészültebben ülnek be az előadásra, felfigyelhetnek összefüggésekre és érdekes részletekre is. A programra legalább két héttel az előadás előtt kell jelentkezni.

6. PÁLYAORIENTÁCIÓS ÉPÜLETLÁTOGATÁS

A bő egyórás épületismertetés, kulisszajárás közben színházunk többféle munkakörben dolgozó munkatársával találkozhatnak a diákok, akik örömmel mesélnek szakmájukról, az oda vezető útról.

A programok mindegyikéről információ kérhető Pintér Szilviától, a Nemzeti Színház Ifjúsági programfelelőseitől, színházpedagógusaitól: szilvia.pinter@nemzetiszinhasz.hu

KULISSZAJÁRÁS

A csoportos iskolai színházlátogatások alkalmával, az előadás előtt nyílik rá lehetőség, de kérhetik külön programként is. Mintegy 30 perces **séta közben bemutatjuk a színház működését, a színpadokat, az öltözőket és egyéb „háttérdekségeket” is**. A programra legalább két héttel az előadás előtt kell jelentkezni!

jelentkezés: latogatas@nemzetiszinhasz.hu

KEDVEZMÉNYEK

DIÁK, PEDAGÓGUS ÉS NYUGDÍJAS KEDVEZMÉNY - 30%

Játszóhelytől és szektortól függetlenül igazolvány felmutatása esetén érvényes a 30%-os kedvezmény. Egy előadásra egy igazolvánnyal egy jegyet lehet vásárolni.

CSOPORTOS DIÁKKEDVEZMÉNY - 40%

10 fő felett 40% kedvezmény a jegyből a Nemzeti Színház saját előadásaira, illetve minden 10 fő után 1 db 50%-os kisérijegy adható.

DIÁKBÉRLETEK

Latinovits Zoltán diákbérlet (3 szabadjegyet tartalmaz): **6000 Ft**

A diákbérlet csak személyesen vásárolható meg a jegypénztárban, diákigazolvány felmutatásával.

PEDAGÓGUSBÉRLET

Madách Imre pedagógus bérlet (3 szabadjegyet tartalmaz): **7000 Ft**

A pedagógusbérlet csak személyesen vásárolható meg a jegypénztárban, pedagógus igazolvány felmutatásával.

JEGYPÉNZTÁR

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.
Telefon: +36-1/476-6868
jegypenztar@nemzetiszinhasz.hu

NYITVATARTÁS

Hétfőtől vasárnapig (ünnepnapok kivételével)
10.00-18.00 óráig

Előadásnapokon meghosszabbított nyitvatartással, az előadás kezdéséig tart nyitva a jegypénztár.

AJÁNLOTT ELŐADÁSOK

Óvoda, általános iskola alsó tagozat:
Leander és Lenzsirom | Halász Józsi | Tizenkét varjú

Általános iskola felső tagozat:
Egri csillagok | János vitéz | Körhinta | Salome

Középiskola:
A helység kalapácsa | A Mester és Margarita
A kaukázusi krétakör | Bánk bán | Csiksomlyói passió
Csongor és Tünde | Don Juan | Esthajnal | King Lear
Show | Liliom | Salome | Tóték | Tündöklő Jeromos
Ázott hajában hét halott bogár ragyog | István király

A Nemzeti Színház iskoláinak szóló programjaira az iskola@nemzetiszinhasz.hu e-mail címen lehet jelentkezni.
Munkatársunk minden kérdést, ládpontot, részletet egyeztet az érdeklődőkkel

OLVASNIVALÓ SZÍNHÁZ

NEMZETI SZÍNHÁZ
1837
A NEMZET SZÍNHÁZA

Öt évad írásban és képen

Nemzeti Színház,
a nemzet színháza – 2018 – 2023

Mitől nemzeti a Nemzeti? Mitől több a Nemzeti, mint egy színház a többi között? A gazdagon illusztrált kötet Vidnyánszky Attila igazgatásnak második, 2018 és 2023 közötti időszakát mutatja be. A kötetből megismerhető az a működési struktúra, amely a Nemzeti Színház elmúlt tíz évadja alatt épült és teljesedett ki. Eöri Szabó Zsolt közel 400 fotográfiáján keresztül tárul fel az olvasók előtt az évadok színpadi világa.

Ár: 3900 Ft

A 10. Színházi Olimpia

Delphi, Sizuoka, Moszkva, Isztambul, Szöul, Peking, Wrocław, Új-Delhi és Szentpétervár után érkezett el a világ színházművészetének ünnepe Magyarországra. A 10. Színházi Olimpián 58 ország 400 társulata vett részt. Ez a könyv beavatja olvasóját az olimpiák történetébe, megismerteti a jubileumi rendezvény koncepciójával, és az egész Magyarországot átfogó gazdag és változatos programmal. Ez a könyv arról szól, hogy 2023-ban Magyarország volt a színházi világ központja.

www.nemzetiszinzhaz.hu
mitem.hu

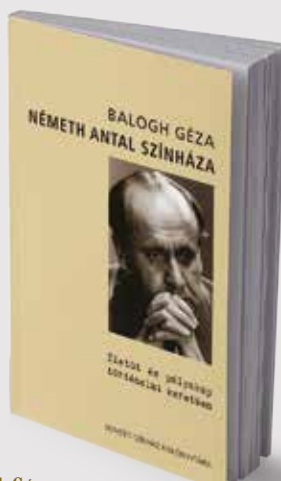
A Nemzeti Színház Kiskönyvtára sorozat kötetei

Eugenio Barba:

Hamu és gyémánt országa

Eugenio Barba, a holstebrói Odin Teatret megalapítója a 60-as évek elején Jerzy Grotowski opolei műhelyében szerzett élményeit idézi föl. Grotowski huszonhat Barbához írt levele két iskolateremtő színházi alkotó útkeresését, mester-tanítvány viszonyát és barátságát dokumentálja.

Ár: 2500 Ft

Balogh Géza:

Németh Antal színháza

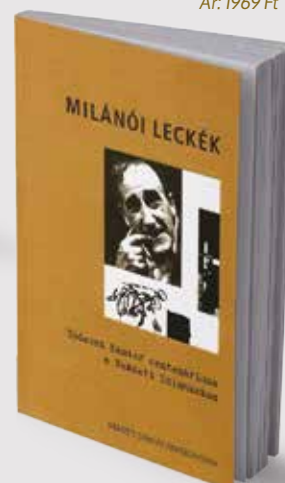
Életút és pályakép történelmi keretben: Németh Antal (1903–1968) a hazai rendezői színház úttörőjeként 1935-től 1944-ig a Nemzeti Színház igazgató-főrendezője volt. A hitleri és sztálini diktatúra idején meghurcoltatása ellenére megőrizte alkotói függetlenségét.

Ár: 2000 Ft

Milánói leckék

Tadeusz Kantor (1915–1990), a 20. század nagy színházi nyelvújítója. 1986 nyarán olasz színinövendékeknek tartott mesterkurzust, amelynek Kantor által illusztrált szövegét tartalmazza a kötet. Ezt egészítik ki Balogh Géza, Katona Imre, Király Nina és Szász Emese tanulmányai.

Ár: 1969 Ft

VÁLTSON BÉRLETET A 2025/2026-OS ÉVADRA IS!

Válasszon szabadbérleteink közül! Ön választhatja ki az előadást, a helyszínt, a helyet és az időpontot is! Szabadbérleteinkben nagyszínpadi és stúdiószínpados előadásokat tetszése szerint választhat.

SZABADBÉRLETEK

A bérletek a Nemzeti Színház saját előadásaira használhatók fel, a szabad helyek függvényében két kategóriában.

FEDÁK SÁRI bérlet

(3 szabadjegyet tartalmaz, amely beváltható 3 különböző előadásra)

I. kategória (zsöllye és balkon 1. sor):	9900 Ft
II. kategória (balkon 2. sortól és karzat):	7900 Ft

TÖRŐCSIK MARI páros bérlet (2 fő részére)

(6 szabadjegyet tartalmaz, amely beváltható 3 különböző előadásra)

I. kategória (zsöllye és balkon 1. sor):	18 900 Ft
II. kategória (balkon 2. sortól és karzat):	14 900 Ft

DIÁK- ÉS PEDAGÓGUSBÉRLETEK

A bérletek a Nemzeti Színház saját előadásaira használhatók fel, a szabad helyek függvényében a II. kategóriában (balkon 2. sortól és karzat). A diák- és pedagógusbérleteket kizárólag személyesen lehet megvásárolni, a kedvezményre jogosító igazolványok felmutatásával:

LATINOVITS ZOLTÁN diákbérlet

(3 szabadjegyet tartalmaz, amely beváltható 3 különböző előadásra)

II. kategória (balkon 2. sortól és karzat):	6000 Ft
---	---------

MADÁCH IMRE pedagógus bérlet

(3 szabadjegyet tartalmaz, amely beváltható 3 különböző előadásra)

II. kategória (balkon 2. sortól és karzat):	7000 Ft
---	---------

VÁLASZTHATÓ ELŐADÁSOK LISTÁJA

NAGYSZÍNPAD

Voltaire: **CANDIDE** • Vörösmarty Mihály –Szarka Tamás: **CSONGOR ÉS TÜNDE** (zenés változat) • **KARL MARX: A TŐKE** • Eugène Labiche – Marc Michel: **OLASZ SZALMAKALAP** • Oscar Wilde: **SALOME** | Szarka Tamás: **ESTHAJNAL** • Vecsei H. Miklós és a QJÚB: **ÁZOTT HAJÁBAN HÉT HALOTT** • Bogár Ragyog • Mihail Bulgakov: **A MESTER ÉS MARGARITA** • **CSÍKSOMLYÓI PASSIÓ** • Molière: **DON JUAN** • Vörösmarty Mihály: **CSONGOR ÉS TÜNDE** (prózai változat) • Katona József: **BÁNK BÁN** • Gárdonyi Géza – Zalán Tibor: **EGRI CSILLAGOK** • Petőfi Sándor: **JÁNOS VITÉZ** • Kirill Fokin: **KING LEAR SHOW** • Sarkadi – Fábri – Nádasy – Zs. Vincze: **KÖRHINTA** • **TIZENHÁROM ALMAFA** • William Shakespeare: **RÓMEÓ ÉS JÚLIA**

STÚDIÓSZÍNPADOK

Eugène Ioseco: **HALDOKLIK A KIRÁLY** • Nichola McAuliffe: **A SZÍVEM KIRÁLYNŐJE** • Thorton Wilder: **A MI KIS VÁROSUNK** • A Magyar Népmese Háza: **TIZENKÉT VARJÚ, HALÁSZ JÓZSI** • Székely János: **CALIGULA HELYTARTÓJA** • Bertolt Brecht: **A KAUKÁZUSI KRÉTAKÖR** • Molnár Ferenc: **EGY, KETTŐ, HÁROM – AZ IBOLYA** • Szergej Medvedyev: **FODRÁSZNŐ** • Sík Sándor: **ISTVÁN KIRÁLY** • Tamási Áron: **TÜNDÖKLŐ JEROMOS** • Örkény István: **MACSKAJÁTÉK** • Szilágyi Andor: **LEÁNDER ÉS LENSZIROM** • Molnár Ferenc: **LILIOM** • Bertolt Brecht: **KURÁZSI MAMA ÉS GYERMEKEI** • Örkény István: **TÓTÉK** • Földes László Hobo: **MEDVEVÁRA** • Nyikolaj Erdman: **AZ ÖNGYILKOS** • Hubay Miklós: **ŐK TUDJÁK, MI A SZERELM** • Lukács György: **HAZATÉRÉS** • Földes László Hobo: **AZ UTCAZENÉSZ** • Petőfi Sándor: **A HELYSÉG KALAPÁCSA** • Anton Csehov: **EGYFELVONÁSOS KOMÉDIÁK** • Georg Büchner: **WOYZECK** • Földes László Hobo: **TUDOD, HOGY NINCS BOCSÁNAT** • Földes László Hobo: **HALJ MEG ÉS NAGY LESZEL** • Berecz András önálló estjei: **ISTEN BOLONDJA**, **TEREMTÉS, SÍP ÉS LANT**, **A NAGY VEREKEDÉS**, **MESE A MESÉRŐL** • Szűcs Nelli önálló estje: **FEDÁK SÁRI** • **RZ64** (Rátóti Zoltán szólókoncertje az elmúlt tizenöt év dalaiból)

» Minden bérletünk úgynevezett szabadbérlet, amelyek közvetlen belépésre nem jogosítanak, a bérleteket minden esetben jegyre kell váltani. A bérletek a Nemzeti Színház saját előadásaira használhatók fel, a bérletre vonatkozó jegyár kategóriáktól függően, a szabad helyek függvényében.

» Bérletet nem váltunk vissza, a bérletre kiváltott jegyet csak az előadás elmaradása esetén váltjuk vissza. Bérleteink a 2025/26-os évadban, az évad utolsó előadásáig használhatók fel, készpénzre nem válthatók. A bérlet névre szól, de szabadon ajándékozható és átruházható.

» A bérletek jegyre váltásának módja:

Online: kattintson a QR-kódra; vagy személyesen a Nemzeti Színház pénztárában. (cím, nyitvatartás az 5. oldalon)

HAVI MŰSOR

Kaszás Attila Terem	20 Szo 11:00	Tizenkét varjú Magyar Népmese Háza PREMIER
Kaszás Attila Terem	20 Szo 15:00	Tizenkét varjú Magyar Népmese Háza
Kaszás Attila Terem	22 H 15:00	Tizenkét varjú Magyar Népmese Háza
Nagyszínpad	23 K 19:00	Bánk bán Katona József
Nagyszínpad	24 Sze 19:00	Bánk bán Katona József
Nagyszínpad	27 Szo 19:00	A Mester és Margarita Mihail Bulgakov
Nagyszínpad	28 V 15:00	A Mester és Margarita Mihail Bulgakov
Nagyszínpad	30 K 11:00	Csongor és Tünde Vörösmarty Mihály *ráhangoló
Nagyszínpad	30 K 15:00	Csongor és Tünde Vörösmarty Mihály *ráhangoló

OKTÓBER

Nagyszínpad	1 Sze 19:00	Ázott hajában... Vecsei H. Miklós és a QJÚB *ráhangoló, *közönségtalálkozó
Gobbi Hilda Színpad	1 Sze 15:00	Tóték Örkény István
Nagyszínpad	2 Cs 11:00	Ázott hajában... Vecsei H. Miklós és a QJÚB *ráhangoló, *közönségtalálkozó
Nagyszínpad	2 Cs 14:00	Ázott hajában... Vecsei H. Miklós és a QJÚB *ráhangoló, *közönségtalálkozó
Gobbi Hilda Színpad	2 Cs 19:00	Tóték Örkény István
Kaszás Attila Terem	2 Cs 10:00	Tizenkét varjú Magyar Népmese Háza
Kaszás Attila Terem	3 P 10:00	Tizenkét varjú Magyar Népmese Háza
Gobbi Hilda Színpad	4 Szo 19:00	Macskajáték Örkény István
Kaszás Attila Terem	4 Szo 15:00	A helység kalapácsa Petőfi Sándor
Kaszás Attila Terem	5 V 15:00	A helység kalapácsa Petőfi Sándor
Gobbi Hilda Színpad	6 H 19:00	Macskajáték Örkény István
Kaszás Attila Terem	8 Sze 15:00	Halászs Józsi Magyar Népmese Háza PREMIER
Nagyszínpad	10 P 19:00	Candide Voltaire PREMIER
Kaszás Attila Terem	10 P 10:00	Halászs Józsi Magyar Népmese Háza
Nagyszínpad	11 Szo 19:00	Candide Voltaire angol felirattal!
Nagyszínpad	12 V 15:00	Candide Voltaire audiónarrációval!
Kaszás Attila Terem	12 V 19:00	Ők tudják, mi a szerelem Hubay Miklós
Nagyszínpad	14 K 19:00	Don Juan Molière
Nagyszínpad	15 Sze 19:00	Don Juan Molière
Gobbi Hilda Színpad	16 Cs 19:00	A kaukázusi krétakör Bertolt Brecht
Kaszás Attila Terem	16 Cs 19:00	Hoztam valamit a hegyekből Tóth Augustza önálló estje

Az Egri csillagok 12, a Bánk bán 14 éven felülieknek ajánlott!
Kísérőrendezvényeinkről az 52. oldalon tájékozódhatnak. | A műsorváltoztatás jogát a színház fenntartja

* a ráhangolóra az előadások kezdete előtt 45 perccel, a közönségtalálkozóra az előadások után várjuk az érdeklődőket!

2025. SZEPTEMBER – OKTÓBER

Nagyszínpad	17 P	19:00	Salome Oscar Wilde
Nagyszínpad	18 Szo	15:00	Salome Oscar Wilde
Kaszás Attila Terem	18 Szo	19:00	A nagy verekedés Berecz András önálló estje
Nagyszínpad	19 V	17:00	János vitéz Petőfi Sándor
Nagyszínpad	20 H	10:00	János vitéz Petőfi Sándor
Nagyszínpad	20 H	15:00	János vitéz Petőfi Sándor
Kaszás Attila Terem	20 H	19:00	Halj meg és nagy leszel! Földes László Hobo önálló estje
Nagyszínpad	21 K	10:00	János vitéz Petőfi Sándor
Nagyszínpad	21 K	15:00	János vitéz Petőfi Sándor
Kaszás Attila Terem	21 K	19:00	Tudod, hogy nincs bocsánat Földes László Hobo önálló estje
Gobbi Hilda Színpad	22 Sze	19:00	A kaukázusi krétakör Bertolt Brecht
Nagyszínpad	25 Szo	18:00	Esthajnal Szarka Tamás
Nagyszínpad	26 V	15:00	Esthajnal Szarka Tamás
Kaszás Attila Terem	26 V	19:00	Az utcazenész Földes László Hobo
Kaszás Attila Terem	27 H	19:00	Ők tudják, mi a szerelem Hubay Miklós
Nagyszínpad	28 K	18:00	Egri csillagok Gárdonyi Géza – Zalán Tibor
Nagyszínpad	29 Sze	18:00	Egri csillagok Gárdonyi Géza – Zalán Tibor
Kaszás Attila Terem	29 Sze	19:00	Az öngyilkos Nyikolaj Erdman
Nagyszínpad	30 Cs	18:00	Egri csillagok Gárdonyi Géza
Kaszás Attila Terem	30 Cs	19:00	Az öngyilkos Nyikolaj Erdman
Gobbi Hilda Színpad	31 P	19:00	István király Sík Sándor
Bajor Gizi Szalon	31 P	19:00	Fedák Sári Szűcs Nelli önálló estje

Jelenet
az Ázott hajában hét halott
bogár ragyog című előadásból
| fotó: Eöri Szabó Zsolt

Szenárium

a Nemzeti Színház művészeti folyóirata • 2025. szeptember–október, XIII. évf., 4. szám

FÓKUSZBAN: A SZÖVEGTŐL A SZÍNPADIG – SZÍNHÁZ A VÁLTOZÓ IDŐBEN

A Tokaji Írótábor idei tematikáját, az irodalom és a különböző művészeti ágak szerves kapcsolatának kérdéskörét Szász Zsolt, a Szenárium felelős szerkesztője javasolta. Moderátorként ő vezette azt a kerekasztal-beszélgetést, amelyen a budapesti Nemzeti Színházat két dramaturgja, Verebes Ernő és Kozma András alkotói nézőpontból avatva be az írótábor résztvevőit az irodalmi művek színpadi adaptációjának kortárs gyakorlatába. Hasonló nézőpontot képvisel a Szabó K. István rendezői naplójából közzétett részlet, amelyben Samuel Beckett *Godot-ra várva* című drámájának Csokonai Színházban bemutatott színrevitelét idézi fel.

„Minden irodalmi mű valójában adaptáció. De a legtagabb értelemben vett adaptáció az, amelynek alapját a valóság szüli. Mindenki, aki leül írni, adaptál. Nem színpadra, papírra. Minden adaptáció önálló mű, ahogyan a megszületett gyermek is önálló lény, bármennyire is hasonlít később az elődeire. Nem utánzat, nem imitáció. A színház összművészeti jellege, a zene, a vizualitás mindig meghatározza, hogy milyen lesz egy színházi szöveg. A leírt szöveg nem az időben zajlik. Ha nem olvassuk el, akkor halott. Ha színpadra kerül, valójában akkor tesszük át az időbe. Olyan ez, mint amikor a zenében a partitúrát megszólaltatjuk.” (Verebes Ernő)

„Bocsárdi László [*Angyal szállt le Babilonba* című előadása] abból a szempontból is aktuális gondolatokat vet fel, hogy vajon mit tud kezdeni a ma embere az anyagi minőséggel. Akár a bibliai időkbe révedünk vissza, akár a modernitást megelőző bármelyik korszakba (pl. a történeti középkorba), világosan látszik, hogy egészen másként viszonyultak a halandók a spirituális világhoz. Az »égi jelek« morális irányítói lehetnek a társadalmaknak, s általában véve nem volt kérdés, hogy van valami a kézzelfogható, tapintható, értelmezhető világon túl is.” (Ungvári Judit)

„A francia forradalmat és az ipari forradalmat megelőző századot olykor Voltaire századának nevezik: 1694-ben született, és 1778-ban halt meg, két évvel az Amerikai Függetlenségi Nyilatkozat után és tizenegy évvel a Bastille lerombolása előtt. Húsz Biblia-terjedelmű életművét mintegy hatvan év alatt al-

TARTALOM | Hogyan olvassuk és állítsuk színre napjainkban Voltaire *Candide*-jét? – részlet **Ferenczi László** könyvéből • Miért aktuális ma is a *Godot-ra várva*? – részlet **Szabó K. István** disszertációjából • A színpadi adaptáció műhelytitkai: **Verebes Ernő** és **Kozma András** • Láthatatlan határmezsgyéken – **Ungvári Judit** beszámolója az idei kisvárdai fesztiválról • Szabadságvágy ihlette nosztalgia – **Gyürky Katalin** esszéje a Gyulai Várszínház Erdélyi Hetének három kortárs előadásáról • *Ecce homo* – beszélgetés **Pálfi Ágnes** megjelenés előtt álló kötetéről

kotta meg. Az írást társadalmi-politikai aktusnak tekintette, és nemcsak igényelte, hanem ki is vívta a jogot, hogy az író a világ dolgaiba beleszólhasson. Mint Paul Valéry mondotta róla, az írott szó hatósugarát nagymértékben megnövelte.” (Ferenczi László)

„...tapasztalatom szerint a legnagyobb művészi teljesítmények létrehozása során az alkotók folyamatosan megújítják a dialógust, megteremtik a saját, csak rájuk jellemző átjárót a mitologikus és a racionális tudatformák között, melyek valójában ma is egyidejűleg vannak jelen a gondolkodásunkban. S megfigyelhető az is, hogy mitikus tudatunk mélyrétegei akkor aktivizálódnak, akkor váltunk át hirtelen az analógiás képes beszédre, amikor kizökkenünk a kerékvágásból – vagy mai szófordulattal élve: kikerülünk a »komfortzónánkból« – , és racionálisan képtelenek vagyunk fogalmazni.” (Pálfi Ágnes)

Tájékoztatás a Szenárium lapszámokhoz való hozzájutásról: +36 1 476 68 76 | a Szenárium a neten: www.nemzetisinhaz.hu/magazin/folyoirat

szcenárium

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata

VÁRJA KEDVES NÉZŐINKET A NEMZETI SZÍNHÁZ AJÁNDÉKBOLTJA, A CSORTOS GYULA AJÁNDÉKTÁR!

NYITVATARTÁS

A Csortos Gyula Ajándéktár már fél órával az előadás megkezdése előtt várja az érdeklődőket a Nemzeti Színház főbejárati szintjén.

A Nemzeti Magazin
az interneten:
www.nemzetisinhaz.hu

Hoztam valamit a hegyekből – Tóth Augustza tíz éve játssza a Mezei Máriáról szóló előadását | fotó: Eöri Szabó Zsolt

PREMIEREK

Voltaire nyomán: **CANDIDE** | Magyar Népmese Háza: **TIZENKÉT VARJÚ, HALÁSZ JÓZSI**

OKTÓBERI ELŐADÁSOK

Vecsei H. Miklós és a QJÚB: **ÁZOTT HAJÁBAN HÉT HALOTT BOGÁR RAGYOG** | Örkény: **TÓTÉK** |
Petőfi: **A HELYSÉG KALAPÁCSA** | Hubay Miklós: **ŐK TUDJÁK, MI A SZERELEM** | Molière: **DON JUAN** |
Brecht: **A KAUKÁZUSI KRÉTAKÖR** | Örkény: **MACSKAJÁTÉK** | Tóth Augustza önálló estje: **HOZTAM VALAMIT A HEGYEKBŐL** | Oscar Wilde: **SALOME** | Berecz András önálló estje: **A NAGY VEREKEDÉS** |
Petőfi: **JÁNOS VITÉZ** | Hobo: **TUDOD, HOGY NINCS BOCSÁNAT** | Szarka Tamás: **ESTHAJNAL** | Hobo: **AZ UTCAZENÉSZ** | Gárdonyi – Zalán: **EGRI CSILLAGOK** | Nyikolaj Erdman: **AZ ÖNGYILKOS** |
Sík Sándor: **ISTVÁN KIRÁLY**